

Uradni list

Evropske unije

C 210

Slovenska izdaja

Informacije in objave

Letnik 60

30. junij 2017

Vsebina

II *Sporočila*

SKUPNE IZJAVE

Evropski parlament

Svet

Evropska komisija

2017/C 210/01

Skupna izjava Sveta in predstavnikov vlad držav članic v okviru Sveta, Evropskega parlamenta in Komisije 1

SL

II

(Sporočila)

SKUPNE IZJAVE

EVROPSKI PARLAMENT

SVET

EVROPSKA KOMISIJA

Skupna izjava Sveta in predstavnikov vlad držav članic v okviru Sveta, Evropskega parlamenta in Komisije

(2017/C 210/01)

NOVO EVROPSKO SOGLASJE O RAZVOJU
„NAŠ SVET, NAŠE DOSTOJANSTVO, NAŠA PRIHODNOST“

1. Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030 ⁽¹⁾ (v nadaljnjem besedilu: Agenda 2030), ki so jo Združeni narodi sprejeli septembra 2015, je odziv mednarodne skupnosti na svetovne izzive in trende v zvezi s trajnostnim razvojem. Je na ciljih trajnostnega razvoja temelječ preobrazbeni politični okvir za izkoreninjenje revščine in dosegajo trajnostnega razvoja na svetovni ravni. Uravnoteženo zajema ekonomsko, socialno in okoljsko razsežnost trajnostnega razvoja, tudi ključna vprašanja upravljanja ter miroljubnih in vključujočih družb, pri čemer so upoštevane ključne povezave med splošnimi in konkretnimi cilji. Izvajati jo je treba v celoti in ne selektivno. Vodilo Agende 2030 je, da nihče ne bo zapostavljen in da bomo najprej poskrbeli za tiste, ki so najbolj prikrajšani.
2. Preoblikovanje razvojnih ciljev tisočletja v cilje trajnostnega razvoja odraža spreminjajoči se pristop do svetovnega razvoja. Ta pristop, ki temelji na trajnostnem razvoju in človekovih pravicah, je v celoti skladen z vrednotami in načeli EU. Agenda 2030, vključno z njenimi 17 cilji trajnostnega razvoja, je vsesplošno veljavna in se uporablja za vse države na vseh stopnjah razvoja, temelji pa na nacionalni in skupni odgovornosti. Pri izvajanju ciljev trajnostnega razvoja so ključna partnerstva med več deležniki.
3. V akcijski agendi iz Adis Abebe ⁽²⁾, ki je sestavni del Agende 2030, je predviden nov način izvajanja, ki temelji na učinkoviti rabi finančnih in nefinančnih sredstev, pri čemer so v ospredje postavljeni ukrepi držav samih in preudarne politike. Agenda 2030 poleg tega dopolnjujeta Sendajski okvir za zmanjšanje tveganja nesreč ⁽³⁾ in Pariški sporazum o podnebnih spremembah ⁽⁴⁾, ki je pravno zavezujoč okvir z novimi smernicami za svetovna prizadevanja za ublažitev podnebnih sprememb. Podlaga za izvajanje teh zavez mora biti na pravih temelječa svetovna ureditev, katere ključno načelo je večstranskost in v središču katere so Združeni narodi.

⁽¹⁾ A/RES/70/1.⁽²⁾ A/RES/69/313.⁽³⁾ A/RES/69/283.⁽⁴⁾ FCCC/CP/2015/L.9/REV.1.

4. EU in njene države članice so se zavezale vsem ljudem omogočiti dostojno življenje, ki združuje gospodarsko blaginjo in uspešnost, miroljubno družbo, socialno vključenost in okoljsko odgovornost. V tem smislu si bodo prizadevale za izkoreninjenje revščine, zmanjšanje ranljivosti in odpravo neenakosti, da bi tako zagotovile, da nihče ne bo zapostavljen. S svojim prispevkom k uresničevanju Agende 2030 bodo poleg tega spodbujale močnejšo ter bolj trajnostno, bolj vključujočo, varnejšo in uspešnejšo Evropo.
5. Pričujoče Evropsko soglasje o razvoju uokvirja izvajanje Agende 2030 v partnerstvu z vsemi državami v razvoju, pri čemer je ustrezno upoštevan okvir, ki ga zagotavlja Lizbonska pogodba. Globalna strategija za zunanjo in varnostno politiko EU (v nadaljnjem besedilu: globalna strategija) poleg tega daje celovito vizijo skupnega, verodostojnega in odzivnega ukrepanja v svetu.
6. Namen tega soglasja je zagotoviti okvir za skupni pristop k razvojni politiki, ki ga bodo ob doslednem spoštovanju posameznih vlog in pristojnosti uporabljale institucije EU in države članice. Usmerjalo bo ravnanje institucij in držav članic EU pri njihovem sodelovanju z vsemi državami v razvoju. Ukrepi EU in njenih držav članic bodo usklajeni in se bodo medsebojno dopolnjevali, da bi zagotovili njihovo komplementarnost in učinek.

1. ODZIV EU NA AGENDO 2030

1.1 Odločnejši in učinkovitejši ukrepi EU v spreminjajočem se svetu

7. EU in njene države članice se morajo na sedanje globalne izzive in priložnosti odzvati v luči Agende 2030. Slednje bodo izvajale v okviru vseh notranjih in zunanjih politik na podlagi celostnega in strateškega pristopa, pri čemer bodo na uravnotežen in usklajen način vključevale vse tri razsežnosti trajnostnega razvoja ter obravnavale medsebojne povezave med posameznimi cilji trajnostnega razvoja, pa tudi širše učinke nacionalnih ukrepov na mednarodni in svetovni ravni. Njeno izvajanje bo tesno usklajeno z izvajanjem Pariškega sporazuma o podnebnih spremembah in drugih mednarodnih zavez, tudi „Nove urbane agende“⁽¹⁾.
8. Za uspešno izvajanje Agende 2030 na svetovni ravni bo znotraj tega splošnega okvira pomembno oblikovati dosleden in usklajen pristop do zunanjega delovanja EU. EU je s svojo institucionalno ureditvijo in političnimi instrumenti, ki jih zagotavlja Lizbonska pogodba, dobro opremljena za odzivanje na svetovne izzive in priložnosti, kjer se pojavijo.
9. V globalni strategiji EU je opredeljena vizija delovanja EU v svetu, ki zajema vrsto politik. V njej je poudarjena pomembna vloga Agende 2030, ki lahko sproži potrebno preobrazbo v podporo vrednotam EU in ciljem zunanjega delovanja Unije. Cilji trajnostnega razvoja bodo prečni vidik vseh prizadevanj za izvajanje globalne strategije EU. To soglasje bo prispevalo k uresničevanju prednostnih nalog zunanjega delovanja EU, tudi s podpiranjem odpornosti na vseh ravneh. EU in njene države članice bodo tako spodbujale dinamičen in večdimenzionalen pristop do odpornosti za premagovanje ranljivosti, katere vzrok so različna medsebojno povezana tveganja.

1.2 Ukrepi na področju razvojne politike

10. To soglasje je temelj razvojne politike EU, ki je del splošnega delovanja EU v okviru Agende 2030. Glavni cilj razvojne politike EU, kot je določen v členu 208 Pogodbe o delovanju Evropske unije, je zmanjšanje in – dolgoročno – izkoreninjenje revščine. EU in njene države članice bodo uporabljale načelo usklajenosti politik za razvoj ter upoštevale cilje razvojnega sodelovanja v vseh zunanjih in notranjih politikah, ki jih izvajajo in ki bi lahko vplivale na države v razvoju. Usklajenost politik za razvoj je bistveni del prispevka EU k uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja.
11. Razvojna politika EU je usmerjena tudi v uresničevanje ciljev zunanjega delovanja Unije, zlasti tistih, ki so določeni v členu 21(2)(d) Pogodbe o Evropski uniji (PEU), tj. pospeševanje trajnostnega gospodarskega, socialnega in okoljskega razvoja držav v razvoju, s pglavitnim ciljem izkoreninjenja revščine. Razvojna politika v skladu s cilji iz člena 21(2) PEU med drugim prispeva tudi k podpiranju demokracije, pravne države in človekovih pravic, ohranjanju miru in

⁽¹⁾ A/RES/71/256.

preprečevanju sporov, izboljšanju kakovosti okolja in trajnostnemu upravljanju svetovnih naravnih virov, zagotavljanju pomoči prebivalstvu, državam in regijam, ki so jih prizadele naravne nesreče ali nesreče, ki jih povzroči človek, ter spodbujanju mednarodne ureditve, ki temelji na okrepljenem večstranskem sodelovanju in odgovorni svetovni politiki. Soglasje bo zato prispevalo tudi k zahtevi po zagotavljanju skladnosti med različnimi področji zunanjega delovanja EU ter med temi področji in drugimi politikami EU.

12. Ključni dejavnik pri doseganju teh skupnih ciljev je enotno delovanje EU. EU in njene države članice se zato zavezujejo, da bodo boljše sodelovale. Potrebna je večja skladnost med državami članicami in institucijami EU. S skladnim in doslednim delovanjem se bodo dosegli večja verodostojnost, legitimnost, odgovornost, dodana vrednost, vpliv in pozitivni učinek v svetu. EU in njene države članice morajo biti enotne v raznolikosti ter uporabljati raznovrstne izkušnje in pristope, pri tem pa upoštevati zadevne primerjalne prednosti.

1.3 Načela in vrednote, ki usmerjajo razvojne ukrepe

13. EU in njene države članice delujejo v skladu z načeli zunanjega delovanja EU iz člena 21(1) PEU, ki so demokracija, pravna država, univerzalnost in nedeljivost človekovih pravic in temeljnih svoboščin, spoštovanje človekovega dostojanstva, enakost in solidarnost ter spoštovanje načel Ustanovne listine Združenih narodov in mednarodnega prava. Te univerzalne vrednote in načelo dobrega upravljanja so v samem jedru Agende 2030.
14. Politični dialog je pomemben način za pospeševanje razvojnih načel, ima pa tudi preventivno razsežnost, da bi se zagotovilo spoštovanje vrednot EU. EU in njene države članice bodo v politični dialog vključevale spoštovanje človekovih pravic, demokracijo, načelo pravne države in enakost spolov. Ta dialog bo potekal s partnerskimi vladami in širše ter bo pomembna platforma za ukrepanje, v okviru katere se bo spodbujalo skupno razumevanje, redno preverjanje napredka in iskanje ustreznih podpornih ukrepov.
15. Enakost spolov je osrednja vrednota EU, vključena v njen pravni in politični okvir. Bistvena je za doseganje ciljev trajnostnega razvoja in je vključena v vse dele Agende 2030. EU in njene države članice bodo kot prednostno nalogo na vseh področjih delovanja zagovarjale pravice žensk in deklet, enakost spolov, krepitev vloge žensk in deklet ter njihovo zaščito.
16. EU in njene države članice bodo zavzele na pravicah temelječ pristop k razvojnemu sodelovanju, ki vključuje vse človekove pravice. Spodbujale bodo vključevanje in udeleževanje, nediskriminacijo, enakopravnost in enakost ter preglednost in odgovornost. Tudi v prihodnje se bodo v ključni meri zavzemale za to, da ne bo nihče zapostavljen – ne glede na kraj bivanja, narodnost, spol, starost, invalidnost, vero ali prepričanje, spolno usmerjenost in spolno identiteto, migracijski status ali druge dejavnike. Ta pristop vključuje tudi odpravljanje večslojne diskriminacije, s katero se soočajo ranljive in marginalizirane skupine.
17. EU in njene države članice pozdravljajo sodelovanje organizacij civilne družbe pri vprašanih razvoja ter k dejavni udeležbi pozivajo vse sektorje družbe. Zavedajo se večstranske vloge organizacij civilne družbe, ki spodbujajo demokracijo ter zagovarjajo imetnike pravic in branijo pravno državo, socialno pravičnost in človekove pravice. Zavzemale se bodo za to, da bi civilna družba imela ustrezen prostor, in v večji meri podprle krepitev zmogljivosti organizacij civilne družbe, da bi povečale njihovo vlogo v razvojnem procesu ter spodbudile politični, socialni in ekonomski dialog.
18. Učinkovitost razvoja je bistvena za uresničitev ciljev trajnostnega razvoja in bi morala biti podlaga za vse oblike razvojnega sodelovanja. EU in njene države članice bodo uporabljale načela učinkovitosti razvoja, ki so bila dogovorjena v okviru svetovnega partnerstva za učinkovito razvojno sodelovanje (GPEDC) na forumu na visoki ravni o učinkovitosti pomoči leta 2011 v Busanu in posodobljena na srečanju na visoki ravni leta 2016 v Nairobiju; ta načela so: lastna odgovornost držav v razvoju za razvojne prednostne naloge, osredotočenost na rezultate, vključujoča razvojna partnerstva, preglednost in vzajemna odgovornost.

2. OKVIR ZA UKREPANJE

19. Izvajanje Agende 2030 terja celostne nacionalne strategije za trajnostni razvoj, v katerih so upoštevani cilji trajnostnega razvoja in njihova medsebojna povezanost. Pri načrtovanju in izvajanju razvojnega sodelovanja bodo EU in njene države članice posebno pozornost namenile tej medsebojni povezanosti in celostnim ukrepom, ki lahko ustvarijo dodatne koristi in usklajeno izpolnijo več ciljev. Njihovi ukrepi bodo tako odražali glavne teme Agende 2030: ljudje, planet, blaginja, mir in partnerstvo.
20. EU in njene države članice sicer priznavajo, da je treba Agendo 2030 izvajati kot celoto in ne selektivno, vendar bodo za doseganje trajnostnega razvoja in pospeševanje preobrazbe obravnavale različne medsektorske elemente, kot so: mladi, enakost spolov, mobilnost in migracije, trajnostna energija in podnebne spremembe, naložbe in trgovina, dobro upravljanje, demokracija, pravna država in človekove pravice, inovativno sodelovanje z naprednejšimi državami v razvoju ter mobilizacija in uporaba domačih virov.

2.1 Ljudje – človekov razvoj in dostojanstvo

21. Svetovna demografska rast in demografske spremembe, skupaj z ekonomskimi, socialnimi in okoljskimi spremembami, prinašajo nove priložnosti za trajnostni razvoj, predstavljajo pa tudi resne izzive zanj. Število svetovnega prebivalstva se bo po napovedih do leta 2050 povečalo za 2,4 milijarde, od tega za 1,3 milijarde v Afriki. Odzivanje na izobraževalne potrebe otrok in mladih je ključno za spodbujanje odgovornega državljanstva, razvoj trajnostnih in uspešnih družb ter večje zaposlovanje mladih.
22. Izkoreninjenje revščine, boj proti diskriminaciji in neenakostim ter načelo, da nihče ne bo zapostavljen, so v središču politike EU na področju razvojnega sodelovanja. Revščina ima več razsežnosti ter vključuje gospodarske, socialne, okoljske, kulturne in politične vidike. EU in njene države članice si bodo prizadevale za odpravo lakote in vseh oblik podhranjenosti ter spodbujale vsesplošni dostop do zdravstvene oskrbe, kakovostnega izobraževanja in usposabljanja, ustrezne in vzdržne socialne zaščite ter dostojnega dela za vse v zdravem okolju. Z napredkom na teh področjih se bo zagotovila trdna podlaga za trajnostni razvoj. EU ponovno poudarja svojo zavezo, da bo najmanj 20 % svoje uradne razvojne pomoči namenila za socialno vključevanje in človekov razvoj.
23. EU in njene države članice bodo partnerske države podpirale pri izpolnjevanju obveznosti okrepite nacionalnih politik in upravljanja, da bi lahko trajnostno zagotavljale opravljanje osnovnih storitev in spoštovanje človekovih pravic.
24. Podhranjenost in neustrezna prehranjenost sta glavni oviri za razvoj in vseživljenjsko breme, saj povzročata kognitivne pomanjkljivosti, zmanjšujeta sposobnost otrok v šoli ter vodita k slabemu zdravju in manjši gospodarski produktivnosti. EU in njene države članice si bodo prizadevale, da bi imel vsakdo dostop do cenovno sprejemljive, varne, zadostne in hranljive prehrane. Posebno pozornost bodo namenile najranljivejšim posameznikom, med drugim otrokom, mlajšim od petih let, ter najstnicam in ženskam, zlasti v času nosečnosti in dojenja. Izvajale bodo pospešene medsektorske in medsebojno usklajene ukrepe za odpravo lakote, povečanje zmogljivosti za diverzifikacijo lokalne in regionalne proizvodnje hrane, zagotovitev prehranske varnosti in prehrane ter izboljšanje odpornosti najranljivejšega prebivalstva, zlasti v državah z dolgotrajnimi ali ponavljajočimi se krizami. Z ukrepi za odpravo vseh oblik podhranjenosti, vključno z zaostankom v telesnem razvoju in hiranjem otrok, bodo še naprej vlagale v zgodnji razvoj otrok; v ta namen bodo namenjale podporo za osnovne storitve na področju zdravja, prehrane, vode, sanitarne oskrbe in higiene ter socialne zaščite.
25. EU in njene države članice bodo najrevnejšim skupnostim pomagale izboljšati dostop vseh do zemljišč, hrane in vode ter čiste, cenovno dostopne in trajnostne energije, pri tem pa preprečevale morebitne škodljive vplive na okolje. Spodbujale bodo politične pobude ter partnerskim državam pomagale oblikovati in udeležati celostni pristop glede konkretne obravnave najpomembnejših povezav med zemljišči, hrano, vodo in energijo.
26. Znatno povečanje povpraševanja po vodi in pomanjkanje vode v naslednjih desetletjih bo povzročalo velike izzive, zlasti kar zadeva prilagajanje na podnebne spremembe. Vsesplošni dostop do varne pitne vode, sanitarne oskrbe in higiene je predpogoj za zdravje in blaginjo, rast in produktivnost. Vodni viri so poleg tega še posebej izpostavljeni

degradaciji okolja, vključno s podnebnimi spremembami, kar ogroža kmetijstvo in zanesljivo preskrbo s hrano. EU in njene države članice bodo podpirale trajnostno in celostno upravljanje voda ter učinkovitejšo rabo in ponovno uporabo vode, med drugim z bolj strateškim pristopom k regionalnemu razvoju in povezovanju.

27. Zdravje je osrednja vrednota v življenju ljudi ter ključni element uravnotežene in trajnostne rasti in razvoja, tudi pri izkoreninjenju revščine. EU in njene države članice ponovno potrjujejo svojo zavezanost, da bodo za spodbujanje človekovega dostojanstva, dobrega počutja in blaginje varovale in se zavzemale za pravico vsakogar, da doseže najvišji uresničljiv standard telesnega in duševnega zdravja. Partnerske države bodo še naprej podpirale v prizadevanjih za vzpostavitev trdnih, kakovostnih in odpornih zdravstvenih sistemov, s katerimi bosta zagotovljena enak dostop do zdravstvenih storitev in splošno zdravstveno varstvo. V ta namen bodo EU in njene države članice države v razvoju podpirale pri usposabljanju, zaposlovanju, napotitvah in stalnem poklicnem razvoju zdravstvenih delavcev. Spodbujale bodo naložbe v zdravstvene in socialne delavce na terenu in njihovo večjo vlogo pri odločanju, saj ima to osebe ključno vlogo pri zagotavljanju zdravstvenih storitev na oddaljenih, revnih, zapostavljenih in konfliktnih območjih. EU in njene države članice bodo še naprej vlagale v preprečevanje in zatiranje nalezljivih bolezni, kot so HIV/aids, tuberkuloza, malarija in hepatitis, ter pomagale zagotoviti dostop do cenovno sprejemljivih osnovnih zdravil in cepiv za vse. Spodbujale bodo raziskave in naložbe v nove zdravstvene tehnologije ter njihov razvoj. V okviru javnozdravstvenega pristopa bodo sprejemale ukrepe za odzivanje na globalne grožnje za zdravje, kot so epidemije in protimikrobna odpornost. Prizadevale si bodo za zmanjšanje umrljivosti otrok in mater, spodbujale duševno zdravje ter obravnavale vedno večje breme nenalezljivih bolezni v partnerskih državah, pa tudi kemično onesnaženje in slabo kakovost zraka. Zaradi številnih medsebojnih povezav bodo partnerske države podpirale pri uresničevanju pristopa „zdravje v vseh politikah“.
28. Zagotavljanje dostopa do kakovostnega izobraževanja za vse je predpogoj za zaposljivost mladih in dolgotrajni razvoj. EU in njene države članice bodo podpirale vključujoče vseživljenjsko učenje in pravičen dostop do kakovostnega izobraževanja, zlasti v zgodnjem otroštvu in osnovnem izobraževanju. Spodbujale bodo tudi izobraževanje na sekundarni in terciarni stopnji, tehnično in poklicno usposabljanje ter usposabljanje na delovnem mestu in izobraževanje odraslih, tudi v izrednih in kriznih razmerah. Posebna pozornost bo namenjena možnostim izobraževanja in usposabljanja za dekleta in ženske. EU in njene države članice bodo okrepile svoja prizadevanja, da bi vsak posameznik imel znanje, spretnosti, zmogljivosti in pravice, ki jih potrebuje za dostojno življenje, polno udejstvovanje v družbi kot odgovorna in produktivna odrasla oseba ter prispevanje k socialni, ekonomski in okoljski blaginji svoje skupnosti.
29. Ustrezno pozornost je treba nameniti potrebam, pravicam in pričakovanjem otrok. Med ukrepi z največjimi gospodarskimi in socialnimi koristmi so tudi celostni ukrepi, usmerjeni v obdobje zgodnjega otroštva. EU in njene države članice bodo okrepile prizadevanja za zagotovitev varnega in spodbudnega okolja za otroke, saj je to pomemben vidik vzgajanja zdrave mlade populacije, ki bo lahko v celoti uresničila svoj potencial. Zavedajo se tudi, da ima vsak otrok pravico do mirnega otroštva in kakovostnega izobraževanja, tudi v izrednih in kriznih razmerah, da ne bi prišlo do pojavnosti t. i. izgubljene generacije. EU in njene države članice bodo sodelovale s partnerskimi državami, da bi izboljšali zaščito otrok in njihovo sodelovanje pri sprejemanju odločitev, ki jih zadevajo.
30. V skladu z načelom, da nihče ne bo zapostavljen, bodo EU in njene države članice posebno pozornost namenile prikrajšanim, ranljivim in marginaliziranim skupinam, vključno z otroki, starejšimi, invalidi, osebami LGBTI in avtohtonimi prebivalci. Med drugim bodo sprejele ukrepe, da bi tem skupinam zagotovile bolj prilagojeno pomoč, večjo zaščito in podporo, s tem pa enake možnosti in nediskriminacijo.
31. Po ocenah v svetu živi milijarda invalidov, od tega 80 % v državah v razvoju. Invalidi so pogosto najrevnejši v svojih skupnostih in se soočajo z bistveno izrazitejšo stigmatizacijo in diskriminacijo. EU in njene države članice bodo pri razvojnem sodelovanju upoštevale posebne potrebe invalidov. V skladu s Konvencijo ZN o pravicah invalidov se bodo

odločno zavzemale za pravice invalidov ter sprejemale strožje ukrepe za zagotovitev njihove polne vključenosti v družbo in enakopravne udeležbe na trgu dela.

32. Ustvariti zadostno število kakovostnih delovnih mest za mlade bo tudi v prihodnje ključni izziv. Potrebne so ciljno usmerjene politike in ustrezne naložbe, da bi se spodbujale pravice mladih, olajšalo njihovo udejstvovanje v družbenem, državljanskem in gospodarskem življenju ter zagotovil njihov polni prispevek k vključujoči rasti in trajnostnemu razvoju. Mladi bi morali biti udeleženi tudi v demokratičnih procesih ter prevzemati vodilne vloge.

Mladi

Mladi so nosilci razvoja in sprememb ter tako ključno prispevajo k Agendi 2030, tudi s svojo zmožnostjo za inovacije. Zanimanje njihovega izobraževanja in zaposlovanja ter socialnih in političnih potreb bo ogrozilo uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja ter jih naredilo dovzetne za kriminal in radikalizacijo, zlasti v konfliktnih razmerah.

EU in njene države članice se bodo osredotočile na konkretne ukrepe za zadovoljevanje posebnih potreb mladih, zlasti mladih žensk in deklet, tako da se bo z učinkovitimi politikami na področju izobraževanja, poklicnega usposabljanja in razvoja znanj ter boljšim dostopom do digitalnih tehnologij in storitev ustvarilo vedno več možnosti za kakovostno zaposlovanje in podjetništvo. S tem naj bi izkoristili zmogljivosti za digitalne inovacije in ustvarili priložnosti za izkoriščanje tehnološkega napredka. EU in njene države članice bodo krepile tudi pravice mladih ter njihovo vlogo v javnih zadevah, tudi s spodbujanjem njihove udeležbe v lokalnem gospodarstvu, družbah in procesih odločanja, zlasti prek mladinskih organizacij.

33. EU in njene države članice si bodo prizadevale za izpolnjevanje obveznosti iz Konvencije za odpravo vseh oblik diskriminacije žensk. Odločno bodo spodbujale varstvo in uveljavljanje pravic žensk in deklet ter sodelovale s partnerji, da bi odpravili vse oblike spolnega nasilja in nasilja na podlagi spola ter diskriminacije, vključno s škodljivimi praksami, zlasti prisilnimi, prezgodnjimi porokami in porokami otrok ter pohabljanjem ženskih spolnih organov. Sprejele bodo ukrepe in izboljšale politični dialog z namenom opolnomočenja žensk in deklet, njihovega spodbujanja v pomembni vlogi nosilk razvoja in sprememb ter krepitve ciljno usmerjenih ukrepov na področju enakosti spolov. To bo zajemalo spodbujanje njihovih ekonomskih in socialnih pravic, krepitev njihove vloge in vidnosti ter udejstvovanja v družbenem, gospodarskem, političnem in državljanskem življenju, zagotavljanje njihove telesne in duševne integritete ter spreminjanje institucionalne kulture EU in držav članic v smislu izpolnjevanja zavez. Spodbujanje enakega dostopa žensk do produktivne zaposlenosti, dostojnega dela, enakega plačila in finančnih storitev bo koristilo vsem članom družbe.

34. EU ostaja zavezana spodbujanju, varstvu in spoštovanju vseh človekovih pravic ter popolnemu in učinkovitemu izvajanju Pekinških izhodišč za ukrepanje ter akcijskega programa Mednarodne konference o prebivalstvu in razvoju, pa tudi sklepnih dokumentov konferenc o njunem pregledu; v zvezi s tem bo še naprej dejavna tudi na področju spolnega in reproduktivnega zdravja in pravic. EU tako znova potrjuje svojo zavezanost spodbujanju, varstvu in uresničevanju pravice vsakega posameznika, da ima popoln nadzor nad zadevami, povezanimi z njegovo spolnostjo ter spolnim in reproduktivnim zdravjem, ter da o njih odloča svobodno in odgovorno, brez diskriminacije, prisile in nasilja. Poleg tega poudarja, da je v zvezi s spolnim in reproduktivnim zdravjem potreben vsesplošen dostop do kakovostnih in cenovno dostopnih celostnih informacij, izobraževanja, vključno s celostno spolno vzgojo, ter storitev zdravstvenega varstva.

Enakost spolov

Enakost žensk in moških vseh starosti je ključna za trajnostni razvoj. Ima multiplikacijski učinek, kar zadeva izkoreninjanje revščine, in je ključna za spodbuditev razvoja demokratičnih družb na podlagi človekovih pravic, socialne pravičnosti in trajnosti. Enakost spolov pozitivno vpliva tudi na večjo blaginjo in stabilnost ter boljše rezultate na področjih, kot sta zdravje in izobraževanje. EU in njene države članice se zavedajo, da so ženske in dekleta ključne nosilke razvoja in sprememb, vključno z njihovo vlogo pri vzpostavljanju miru in reševanju konfliktov ter humanitarnem odzivu.

Mnoge ženske in dekleta so še vedno prikrajšane za pravice, sredstva in možnost izražanja svojega mnenja. Neenakost med spoloma se dotika drugih oblik izključevanja. Spodbujanje večje vloge žensk in deklet ter enakosti spolov terja sodelovanje s fanti, moškimi, dekleti in ženskami, da bi izboljšali razumevanje pravic, enakosti in vlog v družbi. To vključuje tudi sodelovanje s ključnimi akterji v družbi, kot so učitelji, verski voditelji in voditelji skupnosti, da bi izkoreninili diskriminacijo zoper ženske in dekleta.

EU in njene države članice bodo zagotovile, da bo vidik enakosti spolov sistematično vključen v vse politike kot ključni prispevek k uspešnemu uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja. Pospešile bodo svoja prizadevanja za doseg enakosti spolov in opolnomočenje žensk, in sicer s poglobitvijo partnerstev med več deležniki, krepitvijo zmogljivosti za načrtovanje in pripravo proračuna, ki upošteva vidik spola, in zagotavljanjem dejavnega udeleževanja žensk in ženskih organizacij pri sprejemanju odločitev.

35. Kultura spodbuja razvoj in je njegov pomemben sestavni del, obenem pa lahko olajša socialno vključevanje, svobodo izražanja, oblikovanje identitete, krepitev državljske vloge in preprečevanje sporov ob hkratni krepitvi gospodarske rasti. EU in njene države članice poudarjajo, da EU temelji na univerzalnosti, nedeljivosti ter medsebojni povezanosti in odvisnosti vseh človekovih pravic, zato se bodo zavemale za medkulturni dialog in sodelovanje ter kulturno raznolikost, varovale kulturno dediščino, spodbujale kulturne in ustvarjalne sektorje ter podpirale politike na področju kulture, kjer bi te pomagale doseči trajnostni razvoj, pri tem pa bodo upoštevale lokalne okoliščine.
36. EU in njene države članice bodo delovale tako, da bi bili rezultati pravičnejši ter bi se spodbujale enake možnosti za vse. Tako bodo neposredno pomagale najrevnejšim in najranljivejšim slojem družbe ter spodbujale bolj vključujočo in trajnostno rast, ki ne bo ogrožala zmožnosti prihodnjih generacij, da zadovoljujejo svoje potrebe. Gospodarska rast je trajna in najrevnejšim prinaša največje ugodnosti, če je vključujoča. Za reševanje naraščajočih gospodarskih in socialnih neenakosti bodo EU in njene države članice podpirale nacionalne razvojne poti, ki čim bolj izkoriščajo pozitivne družbene rezultate in učinke. Sodelovale bodo s partnerskimi državami za spodbujanje progresivne obdavčitve in prerazporeditvenih javnih politik, pri katerih je ustrezna pozornost namenjena boljši delitvi koristi, ki jih prinaša rast, ustvarjanju blaginje in dostojnih delovnih mest ter boljšemu dostopu do proizvodnih dejavnikov, kot so zemljišča, finančna sredstva in človeški kapital.
37. Za odpravljanje neenakosti bodo EU in njene države članice podpirale tudi učinkovite, trajnostne in pravične sisteme socialne zaščite, s katerimi se bo zjamčil osnovni dohodek, preprečil ponovni zdrs v skrajno revščino in okreplila odpornost. Ocenile bodo dejavnike in trende gospodarske in družbene neenakosti ter okrepile svoje instrumente in pristope za večjo učinkovitost pri odpravljanju neenakosti. Zmanjševanje neenakosti bodo vključevale v razvojno sodelovanje in podpirale inovativne socialne prakse.
38. EU in njene države članice bodo krepile odpornost na okoljske in gospodarske pretrese, naravne nesreče in nesreče, ki jih povzroči človek, konflikte ter globalne grožnje za zdravje, pri čemer se bodo osredotočile zlasti na ranljive skupine prebivalcev. V svoje delovanje bodo sistematično vključevale vidik odpornosti, da bi se lahko posamezniki, skupnosti, institucije in države bolje pripravili na pretrese, jih prestali, se prilagodili nanje in hitro okrevali, ne da bi bile ogrožene dolgoročne možnosti razvoja. To se bo odvijalo tudi v času okrevanja, rehabilitacije in ponovne izgradnje po nesrečah. Zagotoviti je treba tesnejše sodelovanje in dopolnjevanje med razvojnimi in humanitarnimi akterji na podlagi skupne analize tveganj in ranljivosti.

39. Migracije so kompleksen, globalen in dolgotrajen pojav, ki zahteva skrbno oblikovan, uravnotežen, na dokazih temelječ in vzdržen odziv politike, pri katerem se upoštevajo nacionalne pristojnosti in se zlasti ne posega v pravico držav članic iz člena 79(5) PDEU, da določijo število državljanov tretjih držav, ki lahko iz tretjih držav prihajajo na njihovo ozemlje, da bi si poiskali delo. Dobro urejene migracije in mobilnost lahko pozitivno prispevajo k vključujoči rasti in trajnostnemu razvoju. Zakonite migracije in mobilnost lahko prek prenosa znanja, spretnosti in proizvodne zmogljivosti ustvarijo koristi za migrante same in njihove družine, pa tudi za države izvora in namembne države. Hkrati lahko nezakonite migracije ustvarijo velike izzive ter negativno vplivajo na države izvora, države tranzita in namembne države. Gre za vse bolj pereče vprašanje tako v državah v razvoju kot razvitih državah. V nekaterih primerih se migrantom odrekajo človekove pravice ter dostop do zdravstva in izobraževanja, obstaja pa tudi nevarnost, da postanejo žrtve prisilnega dela in trgovine z ljudmi. Okrepljeno sodelovanje bo pripomoglo k lažšanju varnih, urejenih, zakonitih in odgovornih migracij ter mobilnosti ljudi, tudi z izvajanjem načrtovanih in dobro upravljanih migracijskih politik.
40. Obravnavanje migracij zadeva mnoga področja politike, vključno z razvojem, dobrim upravljanjem, varnostjo, človekovimi pravicami, zaposlovanjem, zdravstvom, izobraževanjem, kmetijstvom, prehransko varnostjo, socialno zaščito in okoljem, vključno s podnebnimi spremembami. EU in njene države članice bodo prek partnerskega okvira celostno obravnavale številne vidike migracij in prisilne razselitve, vključno s tihotapljenjem ljudi in trgovino z njimi, upravljanjem meja, denarnimi nakazili, obravnavanjem temeljnih vzrokov, mednarodno zaščito ter vračanjem, ponovnim sprejemom in ponovnim vključevanjem, in sicer na podlagi vzajemne odgovornosti ter doslednega spoštovanja humanitarnih obveznosti in obveznosti na področju človekovih pravic. EU in njene države članice bodo zavzele bolj usklajen, celosten in strukturiran pristop do migracij, pri čemer se bodo zavzemale za čim večje sinergije in z uporabo vseh zadevnih politik, instrumentov in orodij EU, vključno z razvojem in trgovino, zagotavljalne potreben vzvod. S temi okrepljenimi prizadevanji bodo dejavno podpirale nadaljnje izvajanje skupnega akcijskega načrta iz Vallette, sprejetega leta 2015, in oblikovanje globalnih dogovorov ZN o migracijah in beguncih, h katerim je bilo pozvano v izjavi o beguncih in migrantih, sprejeti leta 2016 v New Yorku.
41. EU in njene države članice bodo v okviru razvojne politike obravnavale temeljne vzroke nezakonitih migracij in med drugim prispevale k trajnostnemu vključevanju migrantov v države gostiteljice in gostiteljske skupnosti ter pomagale zagotoviti uspešno socialno-ekonomsko vključevanje migrantov, ki se vrnejo v svoje države izvora ali tranzita. To bo zajemalo spodbujanje naložb, trgovine in inovacij v partnerskih državah za okrepitev rasti in zaposlitvenih možnosti, tudi prek sodelovanja z diasporami, podporo socialnim in izobraževalnim sistemom ter sodelovanje s partnerji iz zasebnega sektorja in drugimi za zmanjšanje stroškov denarnih nakazil ter spodbuditev hitrejših, cenejših in varnejših transakcij v državah izvora in državah prejemnicah, s čimer bi izkoristili njihov potencial za razvoj.

Mobilnost in migracije

V Agendi 2030 je jasno zapisano, da migracije in mobilnost pozitivno prispevajo k vključujoči rasti in trajnostnemu razvoju. Migranti so pomembno gonilo svetovnega gospodarstva, zlasti zaradi denarnih nakazil. Obravnavanje migracij v vseh oblikah, zakonitih ali nezakonitih, terja kratkoročne in dolgoročne medsektorske ukrepe, politike in pravne okvire, da bi lahko zadostili potrebam migrantov in gostiteljskih skupnosti ter zagotovili njihovo varnost. Jasno je, da se države v razvoju soočajo s številnimi izzivi. V zvezi s tem so bili na vrhu v Valletti novembra 2015 s sprejetjem ambicioznega akcijskega načrta storjeni pomembni koraki.

EU in njene države članice bodo okrepile prizadevanja za reševanje temeljnih vzrokov nezakonitih migracij in prisilnih razselitev ter spodbuditev boljšega upravljanja vseh vidikov migracij v partnerskih državah. Migracije bodo postale ključni element zunanjepolitičnega dialoga EU, tudi s preglednim in demokratičnim oblikovanjem prilagojenih odzivov in prav takšno okrepitevijo partnerstev.

42. EU in njene države članice bodo spodbujale dostojanstvo in odpornost dolgotrajno prisilno razseljenih oseb ter njihovo vključevanje v gospodarsko in družbeno življenje držav gostiteljic in gostiteljskih skupnosti; priznavajo, da so zmožnosti razseljenih oseb pomembna prenosna dobrina, ki je ključna za njihovo odpornost in ponovno ureditev življenja, ter pomemben prispevek h gostiteljskim skupnostim. EU in njene države članice bodo zavzele na pravicah

temelječ pristop in posebno pozornost namenile ženskam, mladoletnikom s spremstvom in brez njega ter zelo ranljivim ljudem. Zaščitile bodo dolgoročne socialne strukture in dolgotrajno razseljene osebe vključevale v širše razvojno načrtovanje, vključno z dostopom do izobraževanja in dostojnih delovnih mest.

2.2 Planet – varstvo okolja, upravljanje naravnih virov in boj proti podnebnim spremembam

43. Blaginja ljudi in odpornost družb sta odvisni od zdravega okolja in delujočih ekosistemov. Degradacija okolja, podnebne spremembe, izredne vremenske razmere in naravne nesreče ali nesreče, ki jih povzroči človek, lahko ogrozijo razvojne dosežke in gospodarski napredek, zlasti za revne. To lahko poveča ranljivosti in potrebe, ogrozi mir in stabilnost ter povzroči obsežne migracije. Poleg namenskih ukrepov je treba okoljske vidike vključiti v vse sektorje razvojnega sodelovanja, tudi s preventivnimi ukrepi. EU in njene države članice bodo spodbujale učinkovito rabo virov ter trajnostno potrošnje in proizvodnjo, tudi trajnostno ravnanje s kemikalijami in odpadki, da bi omogočile gospodarsko rast brez degradacije okolja ter prehod na krožno gospodarstvo. Za uspeh bosta prav tako ključna odgovoren zasebni sektor in sistematična uporaba načela „onesnaževalec plača“. To bo pripomoglo k izgradnji zmogljivosti, da se bodo okoljska trajnost, cilji na področju podnebnih sprememb in prizadevanja za zeleno rast lahko vključevali v nacionalne in lokalne razvojne strategije. Poleg tega bodo za spodbujanje okoljske trajnosti v večji meri uporabljale znanost, tehnologijo in inovacije, partnerje pa pozivale k uporabi obsežnih podatkov in informacij, ki so na voljo v okviru evropskih in mednarodnih programov za opazovanje Zemlje, da bi se sprejemale na dokazih temelječe odločitve, ki upoštevajo stanje okolja.
44. EU in njene države članice bodo podpirale ohranjanje ter trajnostno upravljanje in rabo naravnih virov ter ohranjanje in trajnostno rabo biotske raznovrstnosti in ekosistemov, vključno z gozdovi, oceani, obalnimi območji, porečji in drugimi ekosistemi, z vidika zagotavljanja ekosistemskih storitev. V skladu z mednarodnimi zavezami se bodo borile proti nezakoniti sečnji in z njo povezani trgovini, degradaciji zemljišč in gozdov, širjenju puščav, suši in izgubi biotske raznovrstnosti. Spodbujale bodo dodatne koristi trajnostnega upravljanja, vključno s krepitvijo odpornosti na podnebne spremembe in prilagajanjem nanje. Povečale bodo vključevanje vidika trajnosti v vse sektorje sodelovanja in v dialogih s partnerji več pozornosti namenile okoljskim vprašanjem. Spodbujale bodo uporabo računovodstva za naravni kapital. Podpirale bodo boljše upravljanje in izgradnjo zmogljivosti za trajnostno upravljanje z naravnimi viri, vključno s preprečevanjem nezakonitega izkoriščanja gozdov. Spodbujale bodo tudi sodelovanje lokalnih deležnikov in spoštovanje pravic vseh, tudi avtohtonih prebivalcev in lokalnih skupnosti. Obravnavale bodo krivolov, nezakonito trgovino s prostoživečimi vrstami in lesom ter nezakonito izkoriščanje drugih naravnih virov. Za zdrave in produktivne oceane bodo spodbujale varovanje in obnovo morskih ekosistemov, trajnostno upravljanje oceanskih virov ter trajnostno ribištvo, vključno z boljšim upravljanjem oceanov in razvojem modrega gospodarstva.
45. EU in njene države članice bodo v vse strategije razvojnega sodelovanja vključile okolje in podnebne spremembe, tudi s spodbujanjem ustreznega ravnotežja med blažitvijo podnebnih sprememb in prilagajanjem nanje. Z usklajenimi in doslednimi ukrepi bodo izvajale Agendo 2030 in Pariški sporazum o podnebnih spremembah ter čim bolj povečale sinergije. Podprle bodo nacionalne strategije, vključno z načrtovanjem in oblikovanjem medresorskih programov, ki spodbujajo odpornost, zmanjšujejo podnebna tveganja in prispevajo k zmanjšanju emisij, skladno z izvajanjem nacionalno določenih prispevkov, ob upoštevanju izzivov, s katerimi se soočajo države v razvoju, zlasti najmanj razvite države in majhne otoške države v razvoju. Prispevale bodo k pojavljanju lokalnih zagovornikov velikopoteznih projektov na področju podnebnih sprememb (t. i. climate champions) ter dejavno razširjale in krepile projekte najboljših praks, tudi s podporo za platforme z več deležniki. Tudi pravno zavezujoča narava Pariškega sporazuma in zahteva po pripravi nacionalno določenih prispevkov lahko zagotovita zagon za nacionalno razvojno načrtovanje v okviru Agende 2030.

Trajnostna energija in podnebne spremembe

Energija je ključno gonilo razvoja in odločilnega pomena pri iskanju rešitev za trajnost našega planeta. Države v razvoju potrebujejo energijo za spodbujanje vključujoče rasti in nadaljnje izboljšanje življenjskih standardov. Naložbe v trajnostno energijo lahko zagotovijo in izboljšajo dostop do čiste vode, možnosti za čisto pripravo hrane, izobraževanja in zdravstvenega varstva, obenem pa lahko ustvarjajo delovna mesta ter na okolju prijazen način podpirajo lokalna podjetja.

EU in njene države članice se bodo usmerile v tri medsebojno povezane ključne cilje: reševanje problematike nezadostnega dostopa do energije; izboljšanje energetske učinkovitosti in pridobivanja energije iz obnovljivih virov, da bi se doseglo vzdržno ravnovesje med proizvodnjo in porabo energije, ter prispevanje k svetovnemu boju proti podnebnim spremembam v skladu s Pariškim sporazumom in s tem povezanimi nacionalno določenimi prispevki, ki jih predložijo pogodbenice. Problematiko energetske revščine bodo reševale s prispevanjem k vsesplošnemu dostopu do energetske storitve, ki so cenovno dostopne, sodobne, zanesljive in trajnostne, pri čemer bo velik poudarek na obnovljivi energiji in energetske učinkovitosti. Čista in obnovljiva energija se lahko zagotavlja z rešitvami, ki vključujejo od električnega omrežja ločene sisteme ali sisteme s povezavami na mini omrežja in ki jih upravljajo lokalne skupnosti, s čimer se omogoča dostop do energije na podeželju.

EU in njene države članice bodo spodbujale tudi postopno odpravo subvencij za okolju škodljiva fosilna goriva, stabilne in pregledne energetske trge, uvedbo pametnih omrežij ter uporabo digitalnih tehnologij za trajnostno upravljanje z energijo. Ta razširjena strategija bo dopolnjevala stalne ukrepe EU, s katerimi slednja potrjuje svojo vodilno vlogo v svetu, kar zadeva boj proti podnebnim spremembam ter zagotavljanje podpore tretjim državam v boju proti podnebnim spremembam in pri prehodu na gospodarstva z nizkimi emisijami, odporna na podnebne spremembe.

46. Zaradi obsega finančnih naložb, potrebnih za uresničitev vsesplošnega dostopa do varnih in čistih energetskih storitev, je potrebno sodelovanje številnih akterjev. EU in njene države članice bodo na področjih upravljanja povpraševanja po energiji, energetske učinkovitosti, pridobivanja energije iz obnovljivih virov ter razvoja in prenosa čistih tehnologij okrepile sodelovanje z vsemi ustreznimi deležniki, tudi z zasebnim sektorjem. Podprle bodo izboljšanje regulativnih okvirov, ki so nujni za konkurenčen in trajnosten energetski sektor ter pritegnitev zasebnega financiranja. Pritegnile bodo dodatna sredstva, tudi iz zasebnega sektorja ter z inovativnimi finančnimi pobudami in instrumenti. Podpora Afriki in sosedstvu EU pri tem energetskem prehodu bo vključena v okvirne pogoje za energetsko unijo EU.

2.3 Blaginja – vključujoča in trajnostna rast ter delovna mesta

47. Ustvarjanje dostojnih delovnih mest, zlasti za ženske in mlade, je bistvenega pomena za vključujočo in trajnostno rast. Skupna blaginja in rast sta ključna dejavnika, ki prispevata k človekovi dobrobiti in dostojanstvu. V partnerskih državah se z vključujočo trajnostno rastjo oblikuje dolgoročna odpornost, s tem ko se za ranljive in najbolj ogrožene skupine prebivalstva ustvarjajo priložnosti, da so udeleženi pri blaginji in ustvarjanju dostojnih delovnih mest ter imajo od tega tudi koristi. EU in njene države članice bodo spodbujale gospodarsko preobrazbo, v okviru katere bodo ustvarjena dostojna delovna mesta, povečane proizvodne zmogljivosti, ustvarjeno dovolj prihodkov za javne storitve in socialno zaščito ter spodbujane trajnostne vrednostne verige in diverzifikacija, tudi vzdržna industrializacija. To vključuje spodbujanje trajnostnih vzorcev potrošnje in proizvodnje v krožnem gospodarstvu, tudi s spodbujanjem ciklov nestrupenih surovin, učinkovite rabe virov ter prehoda na razvoj z nizkimi emisijami, ki je odporen na podnebne spremembe.
48. EU in njene države članice priznavajo vlogo mikro, malih in srednjih podjetij (MMSP) kot gonil trajnostnega razvoja in ključnih akterjev v boju proti revščini. MMSP so gonilna sila rasti, zaposlovanja, inovacij in socialnega razvoja. EU in njene države članice bodo podpirale v dejanja usmerjene in inovativne ukrepe v okviru razvojne politike, da bi se povečala udeležba MMSP pri izvajanju konkretnih ukrepov na terenu ter bi se izkoristil njihov preobrazbeni potencial. Olajšale bodo dostop MMSP do ustreznih informacij, tako v EU kot v partnerskih državah, in jih vključevale v dobavne in vrednostne verige, hkrati pa odpravile vrzeli v njihovem financiranju. Spodbujale bodo izmenjave in dialog med MMSP v EU in v partnerskih državah ali regijah.

Naložbe in trgovina

Vzdržne javne in zasebne naložbe so ključno gonilo trajnostnega razvoja. Prispevajo k diverzifikaciji gospodarstev, spodbujanju rasti in dostojnih delovnih mest, zagotavljanju inovativnih proizvodov in storitev, vključevanju gospodarstev držav v razvoju v regionalne in svetovne vrednostne verige, spodbujanju regionalnega povezovanja in trgovine ter zadovoljevanju socialnih potreb. Agenda 2030 in agenda za ukrepanje iz Adis Abebe zagotavljata okvir, v katerem lahko odgovorne naložbe prispevajo k trajnostnemu razvoju v vseh njegovih razsežnostih.

EU in njene države članice bodo sprejele ukrepe za spodbujanje naložb s kombiniranjem sredstev za trajnostni razvoj, tehnične pomoči za razvoj trajnostnih projektov in pritegnitev vlagateljev ter ukrepi, namenjenimi izboljšanju ekonomskega upravljanja in poslovnega okolja, boju proti korupciji in sodelovanju z zasebnim sektorjem. Prispevale bodo tudi k okrepitvi zasebnih in javnih naložb v zeleno gospodarstvo z nizkimi emisijami, ki je odporno na podnebne spremembe.

Ena od ključnih platform za te ukrepe bo evropski načrt za zunanje naložbe, ki bo vključeval jamstva za znižanje profila tveganja naložb v državah v razvoju in bo tako pritegnil dodatna finančna sredstva, zlasti iz zasebnega sektorja. Pripomogel bo k uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja in s tem pomagal odpravljati temeljne vzroke za nezakonite migracije.

Evropska unija bo s svojo trgovinsko politiko tudi v prihodnje zagotavljala, da bodo države v razvoju, zlasti najbolj ranljive, deležne koristi, ki jih prinašata vključujoča rast in trajnostni razvoj, s tem ko bodo v večji meri udeležene v regionalnem povezovanju in večstranskem trgovinskem sistemu.

49. EU in njene države članice bodo pomagale ustvariti podjetjem prijaznejše okolje v državah v razvoju, ki spoštuje mednarodne standarde in načela na področju človekovih pravic. Pomagale bodo pri izboljševanju pogojev za vključujočo gospodarsko dejavnost s spodbujanjem bolj trajnostnih politik in regulativnih okvirov, človekovih pravic, vključno s temeljnimi delovnimi standardi in zahtevami glede potrebne skrbnosti, ugodnejšega poslovnega okolja, novih poslovnih modelov in večjih zmogljivosti vlad. Spodbujale bodo širok dostop do finančnih in mikrofinančnih storitev, tudi za ženske, revne ter MMSP. Zavzemale se bodo tudi za pobude zasebnega sektorja ter socialna podjetja, zadruge, ženske podjetnice in mlade podjetnike, da bi tako spodbudili lokalne storitve ter vključujoče in okolju prijazne poslovne modele. Spodbujale bodo trajnostno in pregledno javno naročanje v podporo trajnostnemu razvoju ter MMSP zagotavljale lažji dostop do javnih naročil. Javne naložbe v raziskave in inovacije ter sodelovanje na področju znanosti in tehnologije lahko spodbudijo tudi naložbe zasebnega sektorja ter s tem vključujočo trajnostno rast v državah v razvoju.
50. Pranje denarja, korupcija, nezakoniti finančni tokovi ter davčna utaja in izogibanje davkom še naprej spodbujajo trajnostni razvoj in nesorazmerno prizadenejo ravno države v razvoju. EU in njene države članice bodo sodelovale s partnerskimi državami za spodbujanje progresivne obdavčitve, protikorupcijskih ukrepov in prerazporeditvenih politik v zvezi z javnimi izdatki ter za boj proti nezakonitim finančnim tokovom, da bi tako spodbudile dostop do kakovostnih osnovnih storitev za vse.
51. EU in njene države članice bodo znanje in sredstva zasebnega sektorja kombinirale s podporno pomočjo za trgovino, trgovinskimi politikami in instrumenti ter gospodarsko diplomacijo. Spodbujale bodo pristop „pomoč za trgovino“, da bi podprle izvajanje Agende 2030 ter se tako bolje odzvale na trgovinske potrebe držav v razvoju in njihove potrebe v zvezi s proizvodnimi zmogljivostmi. Upoštevati bi bilo treba potrebe najmanj razvitih držav in neobalnih držav v razvoju (neobalnih najmanj razvitih držav), v katerih sta olajševanje trgovine in trgovinska infrastruktura ključni gonili razvoja, pa tudi potrebe malih otoških držav v razvoju.
52. EU in njene države članice bodo v okviru podpore trajnostnemu razvoju spodbujale in lajšale trgovino in naložbe v državah v razvoju. EU bo še naprej spodbujala trgovino in regionalno povezovanje, ki sta ključni gonili rasti in zmanjševanja revščine v državah v razvoju. Z izvajanjem strategije „Trgovina za vse“ bodo EU in njene države članice podpirale svoje trgovinske partnerje – tudi v okviru sporazumov o gospodarskem partnerstvu –, da bi trajnostni razvoj vključili v vse ravni trgovinske politike. Z razvojno podporo se bo v skladu z zavezami glede usklajenosti

politik za razvoj po potrebi zagotovilo, da se določbe v trgovinskih sporazumih, ki se nanašajo na trgovino in trajnostni razvoj, učinkovito izvajajo in uporabljajo. EU in njene države članice bodo spodbujale vključujočo in trajnostno gospodarsko rast ter državam v razvoju pomagale pri prevzemanju modelov rasti, ki upoštevajo pomanjkanje virov in podnebne ukrepe. To vključuje spodbujanje trajnostnih vrednostnih verig ter okoljskih in socialnih standardov.

53. Zasebni sektor lahko prispeva k izvajanju Agende 2030. EU in njene države članice bodo v tesnem sodelovanju z Evropsko investicijsko banko na tistih področjih, ki imajo velik preobrazbeni potencial za trajnostni razvoj, spodbujale pritegnitev zasebnih sredstev za razvoj, pa tudi odgovornost zasebnega sektorja. To vključuje trajnostno kmetijstvo, varno in čisto energijo, integrirano upravljanje vodnih virov, odporno infrastrukturo, zdravje, trajnostni turizem, zeleno in krožno gospodarstvo, telekomunikacije in digitalne tehnologije.
54. EU in njene države članice bodo pri spodbujanju odgovornih, trajnostnih in učinkovitih pristopov sodelovale z zasebnim sektorjem, vključno z organizacijami delodajalcev in delojemalcev, tudi prek socialnega dialoga. Če bi več podjetij EU, ki imajo dobavne verige v državah v razvoju, v tesnem partnerstvu z zadevnimi javnimi in zasebnimi deležniki v večji meri uporabljalo odgovorne in vključujoče poslovne modele in prakse ter če bi se spodbujala pravična, pregledna in etična trgovina, tudi z malimi proizvajalci v državah v razvoju, bi lahko pomembno prispevali k izvajanju Agende 2030. Mednarodno dogovorjene standarde na področju človekovih pravic in zaveze o trajnostnem razvoju, preglednost in družbeno odgovornost podjetij je treba na različne načine, na primer z izmenjavo najboljših praks, vključiti v poslovne modele, tudi pri javno-zasebnih partnerstvih in kombiniranju. To pomeni tudi, da je treba zagotoviti trajnostno upravljanje in uporabo naravnih virov, npr. mineralov in lesa. EU in njene države članice bodo še naprej podpirale odgovorne poslovne prakse in odgovorno upravljanje dobavnih verig, pri čemer se spoštujejo zemljiške pravice ter vključujejo človekove pravice in pravice delavcev, finančna integriteta, okoljski standardi in dostopnost. Prizadevale si bodo preprečiti zlorabe človekovih pravic ter promovirale vodilna načela ZN o podjetništvu in človekovih pravicah. Spodbujale bodo standarde dela, ki delavcem v formalnem in neformalnem sektorju zagotavljajo dostojne pogoje zaposlovanja in dostojna plačila, zlasti tiste, ki jih je opredelila Mednarodna organizacija dela, tudi s podpiranjem prehoda iz neformalnega v formalno gospodarstvo ter preprečevanjem otroškega dela.
55. Trajnostno kmetijstvo skupaj s trajnostnim ribištvom in akvakulturo ostaja ključno gonilo za izkoreninjenje revščine in trajnostni razvoj ter je nepogrešljivo za izkoreninjenje lakote in zagotovitev prehranske varnosti. Dve tretjini revnih na svetu se preživlja s kmetijstvom, veliko držav v razvoju pa je še vedno zelo odvisnih od trgovine z zelo omejenim številom proizvodov. Podpora za male kmete, vključno z družinskimi kmeti in pastirji, ima še vedno ključno vlogo in znatno prispeva k prehranski varnosti ter boju proti eroziji tal in izgubi biotske raznovrstnosti, hkrati pa ustvarja delovna mesta. EU in njene države članice bodo podprle ukrepe za boljše upravljanje v zvezi s trajnostnim gospodarjenjem z gozdovi, participativnim upravljanjem naravnih pašnikov in pravičnim dostopom do zemljiške posesti, zlasti za ženske, pri čemer bodo spoštovale pravice lokalnega prebivalstva in avtohtonih ljudstev, vključno z običajno rabo zemljišč in dostopom do vode. Spodbujale bodo vzpostavljanje kmetijskih organizacij in zadrug, da bi med drugim obravnavale vprašanje boljše produktivnosti družinskih kmetij, pravice do rabe zemljišč in tradicionalnih semenskih sistemov na ravni kmetij. To bo prispevalo k boljši kakovosti sanitarnih in fitosanitarnih pogojev. EU in njene države članice si bodo prizadevale razviti kmetijske trge in vrednostne verige v partnerskih državah, ki ustvarjajo koristi za revne in živilskopredelovalno industrijo spodbujajo k ustvarjanju delovnih mest in dodane vrednosti. To bo zajemalo podporo za vključevanje mladih in krepitev vloge žensk ter spodbujanje raziskav in inovacij. Potrebne so naložbe v trajnostno kmetijstvo in agroživilski sektor, da bi se diverzificirali lokalni in regionalni sistemi pridelave, preprečila podhranjenost, povečala produktivnost in ustvarjala dostojna delovna mesta, ne da bi bila povzročena škoda za okolje. V številnih državah v razvoju, zlasti v Afriki, so potrebne velike naložbe javnega in zasebnega sektorja v trajnostno kmetijstvo in s tem povezano infrastrukturo. Te naložbe in reforme politike morajo biti odgovorne in vključujoče ter koristne za lokalno prebivalstvo.
56. Na področju trajnostnega kmetijstva in prehranskih sistemov, vključno s trajnostnim ribištvom, bo treba obravnavati potrebe naraščajočega svetovnega prebivalstva in hkrati varovati okolje. EU in njene države članice bodo podpirale kmetijsko-ekološke prakse in ukrepe za zmanjšanje izgub po žetvi in živilskih odpadkov ter za zaščito tal, ohranjanje vodnih virov, zaustavitev, preprečevanje in obrnitev trenda krčenja gozdov ter ohranjanje biotske raznovrstnosti in

zdravih ekosistemov. Izkoristiti je treba potencial trajnostnega kmetijstva in tal za zmanjšanje toplogrednih plinov, pri čemer je treba okrepiti odpornost na vplive podnebnih sprememb. EU in njene države članice bodo spodbujale trajnostno ribištvo in akvakulturo ter podpirale ukrepe za boj proti nezakonitemu ribolovu, onesnaževanju morja in vplivom podnebnih sprememb.

57. EU in njene države članice bodo še naprej podpirale informacijske in komunikacijske tehnologije v državah v razvoju, saj te pomembno prispevajo k vključujoči rasti in trajnostnemu razvoju. Države v razvoju digitalne tehnologije sprejemajo hitreje kot kdaj koli prej. Vendar je slaba povezljivost, zlasti v Afriki, še vedno glavna ovira za razvoj v številnih državah v razvoju, zlasti na podeželju in oddaljenih območjih. Poleg tega je zaradi omejene konkurence digitalna tehnologija za velik del prebivalstva pogosto lahko nedostopna in predraga. EU in njene države članice si bodo prizadevale za boljše vključevanje digitalnih rešitev v razvoj in spodbujale uporabo digitalnih tehnologij na različnih prednostnih področjih (kot so e-uprava, kmetijstvo, izobraževanje, upravljanje voda, zdravje in energija). Podpirale bodo spodbudno okolje za digitalno gospodarstvo s krepitvijo svobodne, odprte in varne povezljivosti ter odpravo ovir, da bi se lahko v celoti izkoristil njegov potencial za trajnostni razvoj. Podpirale bodo digitalno podjetništvo, tudi za MMSP, da bi se razvile lokalno ustrezne vsebine ter spodbudile inovacije in ustvarjanje dostojnih delovnih mest. Podpirale bodo tudi digitalno pismenost in spretnosti, potrebne za opolnomočenje ljudi, zlasti žensk ter ranljivih in marginaliziranih prebivalcev, da bi spodbudili socialno vključevanje in olajšali njihovo udeležbo v demokratičnem upravljanju in digitalnem gospodarstvu.
58. EU in njene države članice bodo podpirale projektiranje, gradnjo in delovanje kakovostne infrastrukture in stavb, ki učinkoviteje izkoriščajo vire in energijo. Podpirale bodo razvoj trajnostnih, medsebojno povezanih in varnih mobilnostnih in prometnih omrežij z nizkimi emisijami ter druge odporne in podnebju prijazne infrastrukture, kot so energetska omrežja, sistemi oskrbe z vodo in sistemi ravnanja z odpadki, da bi spodbudile pravičen in cenovno sprejemljiv dostop za vse ter rast, trgovino in naložbe. Cilj zmanjševanja emisij toplogrednih plinov bodo sistematično vključevale v infrastrukturne projekte.
59. EU in njene države članice znova izpostavljajo, da je treba dosledno spoštovati mednarodne standarde na področju okolja in jedrske varnosti v partnerskih državah.
60. EU in njene države članice si bodo prizadevale okrepiti potencial mest, da bi postala vozlišča trajnostne in vključujoče rasti ter inovacij, pri čemer bodo upoštevane njihove širše podeželske skupnosti ter uravnotežen regionalni razvoj. Spodbujale bodo vključujoč trajnostni razvoj mest z namenom odpravljanja neenakosti v mestih, s poudarkom na tistih, ki so najbolj potrebni pomoči, tudi tistih, ki živijo v neurejenih in barakarskih naseljih. Podpirale bodo partnerje, da bi se izboljšala zagotavljanje osnovnih storitev in pravičen dostop do zanesljive preskrbe s hrano ter do dostopnih, dostojnih in cenovno sprejemljivih stanovanj, pa tudi da bi se izboljšala kakovost življenja za vse številčnejše prebivalce mest. V skladu z „Novo urbano agendo“ ZN bodo spodbujale trajnostno načrtovanje rabe zemljišč, pravično upravljanje trgov z zemljišči, trajnostno mobilnost v mestih ter pametna in varna mesta, ki izkoriščajo priložnosti, ki jih prinašajo digitalizacija in tehnologije. Spodbujale bodo vključujoče, uravnotežene in celostne ozemeljske in mestne politike ter usklajevanje na več ravneh oblasti, da bi ustvarili močnejše povezave med podeželskimi in mestnimi območji. Okrepile bodo odpornost mest na pretese in izkoristile priložnosti za gospodarstvo z nizkimi emisijami, ki je odporno na podnebne spremembe.

2.4 Mir – miroljubne in vključujoče družbe, demokracija, učinkovite in odgovorne institucije, pravna država ter človekove pravice za vse

61. EU in njene države članice bodo v vseh partnerstvih in instrumentih v vseh razmerah in vseh državah, tudi prek razvojnih ukrepov, spodbujale univerzalne vrednote: demokracijo, dobro upravljanje, pravno državo in človekove pravice za vse, saj so te predpogoj za trajnostni razvoj in stabilnost. Podpirale bodo prizadevanja držav samih, prilagojena potrebam in okoliščinam vsake družbe, da bi se oblikovale trajnostne demokratične države, odporne na zunanje in notranje pretese, ter obravnavali vzroki ranljivosti, vključno z neenakostjo.

Dobro upravljanje, demokracija, pravna država in človekove pravice

Dobro upravljanje, demokracija in načela pravne države so bistveni za trajnostni razvoj. Pravna država je predpogoj za zaščito vseh temeljnih pravic. Učinkovite institucije in sistemi upravljanja, ki se odzivajo na potrebe državljanov, zagotavljajo osnovne storitve in spodbujajo vključujočo rast, medtem ko vključujoči politični procesi zagotavljajo, da so javni uslužbenci na vseh ravneh odgovorni do državljanov.

EU in njene države članice bodo spodbujale odgovorne in pregledne institucije, vključno z nacionalnimi parlamenti, ter razširjale sodelovanje pri sprejemanju odločitev in javni dostop do informacij. Spodbujale bodo neodvisna in nepristranska sodišča ter podpirale pravično sodstvo, vključno z dostopom do pravne pomoči. Podpirale bodo gradnjo zmogljivosti za močne institucije in upravljanje na več ravneh ob sodelovanju oseb v ranljivem položaju in manjšin na podlagi partnerstev med nacionalnimi, podnacionalnimi in lokalnimi vladami ter z izkoriščanjem potenciala digitalnih rešitev. Podpirale bodo pobude za boj proti korupciji ter uvajanje več preglednosti in prevzemanja odgovornosti pri javnem financiranju in zagotavljanju javnih storitev.

62. EU in njene države članice bodo podpirale odprt in spodbuden prostor za civilno družbo, vključujoče pristope in preglednost pri odločanju na vseh ravneh. Še naprej bodo podpirale vključujoče, pregledne in verodostojne volitve, pri čemer bodo zagotavljale pravočasno podporo v celotnem volilnem ciklu ter spodbujale demokratične in odgovorne politične stranke, pa tudi dejavno udeležbo državljanov v celotnem volilnem procesu. V ta namen so pomembno orodje neodvisne misije EU za opazovanje volitev. EU in njene države članice bodo podpirale in spodbujale demokratično upravljanje, s katerim se zagotavlja uživanje temeljnih svoboščin, kot so svoboda misli, veroizpovedi ali prepričanja, svoboda zbiranja in združevanja, tudi za marginalizirane osebe, ter se uresničujejo univerzalne človekove pravice, tj. državljanske, politične, ekonomske, socialne ali kulturne pravice. Zavzemale se bodo za svobodo izražanja in mnenja ter zagotavljale podporo neodvisnim in pluralnim medijem, ki pripravljajo kakovostne novice na osnovi dejstev in podatkov.
63. EU in njene države članice bodo spodbujale učinkovite, pregledne, neodvisne, odprte in odgovorne pravosodne sisteme ter pospeševale dostop do pravnega varstva za vse, še zlasti za revne in osebe v ranljivem položaju. To zajema prizadevanja za preprečevanje kriminala, vključno s kriminalom in nasiljem v mestih, ter boj proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu, povezanemu z nedovoljeno trgovino z orožjem, prepovedanimi drogami ali ljudmi.
64. Revščina, konflikti, nestabilnost in prisilna razselitev so medsebojno tesno povezani, obravnavati pa jih je treba skladno in celovito kot del humanitarne razsežnosti razvoja. EU in njene države članice bodo obravnavale njihove temeljne vzroke na vseh ravneh – od izključenosti, neenakosti, neustrezne prehranske varnosti, kršitev in zlorab človekovih pravic, nekaznovanosti in odsotnosti pravne države, pa vse do degradacije okolja in podnebnih sprememb.
65. EU in njene države članice bodo razvojno sodelovanje uporabile kot del celovitega sklopa politik in instrumentov za preprečevanje in obvladovanje konfliktov in kriz ter njihovo reševanje, preprečevanje humanitarnih potreb ter vzpostavitev trajnega miru in dobrega upravljanja. Razvojno sodelovanje je v prvi vrsti še naprej usmerjeno v izkoreninjenje revščine v vseh njenih razsežnostih in EU in njene države članice ne bodo odstopile od tega cilja. Spodbujale bodo celovit pristop k obravnavi konfliktov in kriz na podlagi boljše uporabe tranzicijskih strategij in sistema EU za zgodnje opozarjanje na konflikte, pri čemer se bodo osredotočile na nestabilnost, varnost ljudi ter prepoznavanje povezave med trajnostnim razvojem, humanitarnim delovanjem, mirom in varnostjo.
66. Izgradnja miru in vzpostavljanje državnih struktur sta bistvena za trajnostni razvoj ter bi morala potekati na vseh ravneh, od globalne do lokalne, ter v vseh fazah konflikta, od zgodnjega opozarjanja in preprečevanja do odzivanja na krizo in stabilizacije. EU in njene države članice lahko v okviru razvojnega sodelovanja sodelujejo tudi z akterji varnostnega sektorja, da bi okrepile svoje zmogljivosti za doseganje ciljev trajnostnega razvoja, zlasti vzpostavljanja miroljubnih in vključujočih družb. EU in njene države članice bodo spodbujale skupne rešitve za varnostne in razvojne izzive, vključno s podporo demokratičnemu upravljanju varnostnega sektorja, njegovi učinkovitosti pri zagotavljanju varnosti ljudi in gradnji zmogljivosti. EU in njene države članice priznavajo, da je treba preprečevati in

zatirati radikalizacijo, ki vodi v nasilni ekstremizem, tudi s spodbujanjem verske strpnosti in medverskega dialoga. Še naprej bodo podpirale načelo odgovornosti za zaščito ljudi in preprečevanje grozodejstev. V zvezi s tem bodo še naprej krepile sodelovanje z ZN ter regionalnimi in nacionalnimi partnerji.

67. EU in njene države članice bodo prispevale k reformi varnostnega sektorja, ki lahko pripomore k vzpostavitvi učinkovitega demokratičnega nadzora in odgovornosti, boljši varnosti ljudi, trajnostnemu razvoju in izkoreninjenju revščine. Reforma varnostnega sektorja mora biti prilagojena varnostnim potrebam partnerskih držav ter temeljiti na jasni in trajni nacionalni odgovornosti.
68. Nestabilnim državam ali državam, ki so jih prizadeli konflikti, je treba nameniti posebno pozornost in trajno mednarodno udejstvovanje, da bi dosegle cilj trajnostnega razvoja. Konsolidacija države in vzpostavitev miru sta ključna, da bi razvili zmogljivost države, da gospodarska, socialna in okoljska vprašanja celostno poveže z varnostnimi in razvojnimi vprašanji. EU in njene države članice bodo v okviru razvojne pomoči posebno pozornost namenile nestabilnim državam in državam, ki so jih prizadeli konflikti, ter podpirale najranljivejše med njimi. S spodbujanjem in varovanjem človekovih pravic, demokracije, pravne države in dobrega upravljanja bodo proaktivno prispevale k stabilnosti in varnosti ter odpornosti. Z občutljivostjo za konflikte v vseh svojih prizadevanjih bodo čim bolj povečale pozitivni učinek za doseganje miru. Spodbujale bodo preglednost, odgovornost in dostop do pravnega varstva tako, da bodo z vsemi deležniki sodelovale v procesih preprečevanja konfliktov ter izgradnje in ohranjanja miru. Z razmeram prilagojenimi ukrepi bodo podpirale tranzicijsko pravičnost, s čimer se bodo spodbujali resnica, pravičnost, povračilo škode in jamstvo, da se konflikt ne bo ponovil. Za stabilizacijo je treba premostiti vrzel med reševanjem konfliktov in vzpostavitvijo dolgoročnih reformnih procesov ter vzpostaviti zaupanje med vlado in prebivalstvom, vključno s takojšnjim zagotavljanjem storitev. V tem smislu bodo EU in njene države članice oživile partnerstva z ustreznimi regionalnimi partnerji. Uspeh posredovanj v zvezi z mirom in varnostjo je zlasti odvisen od sodelovanja z lokalnimi akterji in njihove odgovornosti v procesu. Koristno je lahko vzajemno učenje med nestabilnimi državami in državami, ki so jih prizadeli konflikti. EU in njene države članice bodo obravnavale vse vidike preprečevanja spolnega nasilja in nasilja na podlagi spola in odzivanja nanj v konfliktnih in pokonfliktnih razmerah ter podpirale ženske kot pozitivne dejavnike pri preprečevanju in reševanju konfliktov, pomoči in obnovi ter gradnji trajnega miru.
69. EU in njene države članice bodo humanitarno delovanje in razvojno sodelovanje izvajale na bolj usklajen in dopolnjujoč se način, s čimer bodo dejavno prispevale h krepitvi odpornosti posameznikov, skupnosti, družbe in držav, odpravljanju skrajne revščine, preprečevanju in obvladovanju kriz, zmanjšanju kronične ranljivosti in krepitvi samozadostnosti. Trajnostne rešitve zahtevajo pristope z več deležniki, posredovanja na različnih ravneh in dolgoročno vizijo. To pomeni čim prejšnjo okrepitev povezave med pomočjo, rehabilitacijo in razvojem, tudi na podlagi poglobljene izmenjave informacij, usklajevanja donatorjev in skupne analize vrzeli, tveganj in ranljivosti, ter oblikovanje skupne vizije o strateških prednostnih nalogah. EU in njene države članice bodo zagotovile, da se bodo politični in razvojni akterji že od začetka udeleževali in medsebojno tesno sodelovali, da bi dopolnili in nadgradili posredovanja humanitarnih akterjev v nujnih razmerah in za zgodnjo obnovo. To bo doseženo ob spoštovanju humanitarnih načel v skladu z mednarodnim humanitarnim pravom.
70. EU in njene države članice bodo okrepile prizadevanja za izboljšanje odpornosti in prilagodljivosti na spremembe, med drugim v skladu s Sendajskim okvirom za zmanjševanje tveganja nesreč za obdobje 2015–2030 in Pariškim sporazumom o podnebnih spremembah. Pomoč ljudem in skupnostim pri boljši pripravljenosti, zmanjševanje njihove izpostavljenosti in ranljivosti ter krepitev odpornosti, da lažje prenesejo pretrese in nesreče in si po njih opomorejo, so ključni za zmanjševanje negativnega učinka ter preprečevanje izgube življenj in sredstev za preživljanje. EU in njene države članice bodo ocene tveganja in analizo vrzeli vključile v svoje programe razvojnega sodelovanja. Še naprej bodo krepile tudi pripravljenost na čezmejno grožnje za zdravje v skladu z Mednarodnim zdravstvenim pravilnikom, zlasti s krepitvijo zmogljivosti nacionalnih in regionalnih zdravstvenih sistemov ter boljšo izmenjavo informacij. Na podlagi izkušenj, pridobljenih med svetovnimi zdravstvenimi krizami, bodo še naprej spodbujale medsektorske pobude na mednarodni, regionalni in lokalni ravni ter krepitev horizontalnih zdravstvenih sistemov umestile v središče načrtovanja programov za razvoj zdravja.
71. Migracije, trajnostni razvoj in stabilnost so močno medsebojno povezani. EU in njene države članice so zavezane usklajenim ukrepom za obravnavanje temeljnih vzrokov za nezakonite migracije in prisilno razselitev, kot so konflikti, nestabilnost držav, negotovost in marginalizacija, revščina, neustrezna prehranska varnost, neenakost in diskriminacija ter degradacija okolja, vključno s podnebnimi spremembami. Spodbujale bodo človekove pravice in

dostojanstvo ljudi, vzpostavljanje demokracije, dobro upravljanje in pravno državo, socialno vključevanje in kohezijo, gospodarske priložnosti z dostojnimi možnostmi zaposlovanja ter na ljudi osredotočena podjetja in politični prostor za civilno družbo. Prav tako se bodo borile proti tihotapljenju migrantov in trgovini z ljudmi, ki sta vira nestabilnosti. Bistveno je vzpostavljanje trdnih partnerstev z izvornimi, tranzitnimi in namembnimi državami v okviru vzdržnih in dolgoročnih politik, ki obravnavajo različne razsežnosti tega izziva.

3. PARTNERSTVO – EU KOT GONILO IZVAJANJA AGENDE 2030

72. V Agendi 2030 je sicer zapisano, da je vsaka država najprej sama odgovorna za svoj gospodarski in družbeni razvoj, hkrati pa je za njeno izvajanje potrebno partnerstvo vseh držav in deležnikov. Področje razvoja se širi ter zajema vedno več novih akterjev. Parlamenti, politične stranke, regionalni in lokalni organi, raziskovalne ustanove, človekoljubne organizacije, zadruga, zasebni sektor in civilna družba so postali ključni partnerji pri doseganju najbolj ranljivih in marginaliziranih oseb. Spodbujanje in obramba prostora, kjer lahko ti razvojni akterji varno delujejo, sta bistvena za doseganje trajnostnega razvoja.

3.1 Boljše skupno delovanje

73. EU in njene države članice bodo v odziv na globalne izzive nadalje izboljševale načine sodelovanja, tudi z boljšim skupnim delovanjem ob upoštevanju svojih primerjalnih prednosti. To vključuje izboljšanje učinkovitosti in učinka prek večjega usklajevanja in doslednosti na podlagi uporabe načel učinkovitosti razvoja in uresničevanja razvojnega sodelovanja kot enega od elementov splošnega notranjega in zunanjega delovanja za spodbujanje izvajanja Agende 2030. Da bi razvojna politika EU učinkoviteje dosegala cilje in bila skladna s poglobitnim ciljem izkoreninjenja revščine, bi morala biti prilagodljiva in odzivna na spreminjajoče se potrebe, krize in prednostne naloge.
74. EU in njene države članice bodo v mednarodnih forumih v zvezi z zadevami, povezanimi z razvojno politiko, usklajevale in razvijale skupna stališča. To bo okrepilo kolektivni vpliv EU in njenih držav članic ter prispevalo k učinkovitejšim večstranskim razpravam.
75. EU in njene države članice bodo na ravni držav izboljšale skupno načrtovanje programov na področju razvojnega sodelovanja, da bi povečale svoj kolektivni učinek z združevanjem sredstev in zmogljivosti. Skupno načrtovanje programov bi bilo treba spodbujati in krepiti, obenem pa bi moralo ostati prostovoljno, prožno, vključujoče in prilagojeno razmeram v državi; prav tako bi moralo dopuščati, da se dokumenti EU in držav članic za načrtovanje programov nadomestijo z dokumenti EU za skupno načrtovanje programov. Bistveno za ta proces je, da se partnerske države vključijo, zavzamejo in prevzamejo odgovornost. Skupno načrtovanje programov bi morala usmerjati razvojna strategija partnerske države, pri čemer bi moralo biti usklajeno z razvojnimi prednostnimi nalogami te države. EU in njene države članice si bodo skupaj prizadevale za razvoj strateških odzivov, ki temeljijo na izmenjavi znanja, dodani vrednosti, pridobljenih izkušnjah in skupni analizi razmer v državi, vključno z revščino in trajnostjo, ter splošnih odnosih države z EU. Pri tem bodo upoštevale razpoložljiva sredstva za financiranje razvoja v skladu z akcijsko agendo iz Adis Abebe. Prav tako si bodo prizadevale za boljše usklajevanje in sinergije v nestabilnih državah in državah, ki so jih prizadeli konflikti, tudi prek postopkov skupnega načrtovanja programov in skupnih analiz konfliktov. To bo prispevalo tudi k novemu dogovoru za delovanje v nestabilnih državah.
76. Z večjo uporabo skupnih odzivov EU, izpeljanih iz skupnega načrtovanja programov EU, se lahko zagotovita večji učinek in prepoznavnost EU in njenih držav članic na terenu. Ta pristop bo prispeval k združevanju sredstev, manjši razdrobljenosti in večji učinkovitosti. Skupno spremljanje in okviri rezultatov bodo ključni elementi skupnega odziva, da se ohrani zagon, podpre dialog in okrepi vzajemna odgovornost. Skupno načrtovanje programov bi moralo biti odprto za druge ustrezne donatorje in mednarodne akterje, če predstavništva EU in držav članic ocenijo, da je to na ravni države ustrezno.
77. EU in njene države članice si bodo prav tako prizadevale, da bi partnerske države podpirale prek skupnega izvajanja, kadar bi bilo to ustrezno. Skupno izvajanje je način spodbujanja bolj skladne, učinkovite in usklajene podpore EU, ki temelji na skupnih ciljih v posameznih sektorjih ali na specifičnih medsektorskih temah ter je prilagojena razmeram v posameznih državah. Skupno izvajanje bo temeljilo na skupnih analizah, upoštevalo bo razpoložljive vire, spremljalo in ocenjevalo pa se bo skupaj. Poteka lahko na nacionalni, regionalni ali svetovni ravni, po potrebi pa se lahko poveže z drugimi področji zunanjega delovanja.

78. Skupno izvajanje bo vključujoče in odprto za vse partnerje EU, ki se strinjajo s skupno vizijo in lahko k njej prispevajo, vključno z agencijami držav članic in njihovimi razvojnimi finančnimi institucijami, zasebnim sektorjem, civilno družbo in akademskim svetom. Kadar se oceni, da je to ustrezno, se lahko pridružijo tudi druge podobno misleče vlade, Združeni narodi ter druge mednarodne in regionalne organizacije in finančne institucije. Skupno izvajanje lahko vključuje različne načine financiranja, kot sta sofinanciranje in preneseno sodelovanje, pa tudi nefinančne načine izvajanja, ter bi moralo temeljiti na primerjalnih prednostih različnih akterjev in izmenjavi najboljših praks. V tem okviru bodo EU in njene države članice še naprej črpale iz izkušenj vseh držav članic, vključno z izkušnjami s tranzicijo, ter jih razširjale.
79. Načrtovanje razvojnih programov na geografski ali tematski podlagi bo temeljilo na večletnem pristopu. EU in njene države članice bodo pri razvojnem sodelovanjem uporabljale različne in medsebojno dopolnjujoče načine delovanja (kot so pomoč za projekte, podpora za sektorske programe, sektorska in splošna proračunska pomoč) ter načine zagotavljanja pomoči (vključno s tesnim medinstitucionalnim sodelovanjem, tehnično pomočjo in gradnjo zmogljivosti), in sicer glede na to, kaj bo v posamezni državi glede na njene zmogljivosti, potrebe in uspešnost najbolj izvedljivo, ter ob upoštevanju posebnih okoliščin.
80. EU in njene države članice bodo po potrebi prav tako iskale priložnosti za združevanje sredstev, hitro in prilagodljivo sprejemanje in izvajanje odločitev ter s tem čim večji učinek, učinkovitost in prepoznavnost razvojnega sodelovanja EU pri uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja, in sicer prek pobud, kot so med drugim skrbniški skladi EU, ki se uporabljajo za ukrepe v izrednih razmerah oziroma po njih ali tematske ukrepe ter lahko zagotovijo priložnosti za učinkovito skupno ukrepanje EU, držav članic in drugih razvojnih partnerjev. Ti skladi bi morali zagotavljati upravno učinkovitost in dodano vrednost, morali bi biti tudi vključujoči in v ta namen pritegniti vse donatorje, tudi manjše. Komisija bo zagotavljala preglednost, med drugim z rednim obveščanjem Evropskega parlamenta in Sveta ter z njunim ustreznim vključevanjem v strukturo strateškega upravljanja v skladu z veljavno zakonodajo EU. Skrbniški skladi bodo uporabljali širok razpon načel učinkovitosti razvoja ter bodo skladni z dolgoročnimi razvojnimi prednostnimi nalogami, nacionalnimi strategijami in strategijami držav EU ter drugimi ustreznimi instrumenti in programi.
81. Usklajeno delo EU in njenih držav članic na področju proračunske podpore bo pripomoglo k spodbujanju prizadevanj za izvajanje ciljev trajnostnega razvoja v partnerskih državah, izboljšanju makroekonomskega upravljanja in upravljanja javnih financ ter izboljšanju poslovnega okolja. Proračunska podpora se bo, kadar je to ustrezno in s tistimi, ki so pripravljene sodelovati, uporabila za krepitev partnerstva, političnega dialoga, odgovornosti države in vzajemne odgovornosti z državami v razvoju, temeljila pa bo na skupnih načelih, ciljih in interesih ter se odzivala na politične, gospodarske in družbene razmere v partnerskih državah. Uporabljala se bo skladno z načeli učinkovitosti razvoja ter kadar bodo razmere ustrezne in bodo vzpostavljeni učinkoviti sistemi za nadzor upravljanja, spremljali pa jo bodo razvoj zmogljivosti ter prenosi strokovnega znanja in izkušenj. Tako bo dopolnjevala prizadevanja držav v razvoju za uspešnejše zbiranje sredstev in njihovo boljšo porabo v podporo trajnostnemu razvoju ter za spodbujanje vključujoče rasti in ustvarjanja delovnih mest, izkoreninjenja revščine, zmanjševanja neenakosti in ustvarjanja miroljubnih družb. Proračunska podpora lahko prispeva tudi k obravnavanju vzrokov za nestabilnost ter spodbujanju stabilnosti in vzpostavljanju državnih struktur v nestabilnih državah ali državah v tranziciji.
82. Še en pomemben način izvajanja Agende 2030 je kombiniranje nepovratnih sredstev in posojil kot način za pritegnitev dodatnih zasebnih finančnih sredstev. Kombiniranje se uporablja v vseh regijah zunanjega sodelovanja EU v sektorjih, kot so energika, prometna in vodna infrastruktura, podpora malim in srednjim podjetjem, socialni sektorji in okolje. Potrebno bo dejavnejše udejstvovanje zasebnega sektorja, pri tem pa se bodo uporabili inovativni finančni instrumenti, s katerimi se bo privabilo več zasebnih finančnih sredstev za trajnostni razvoj, tudi za ukrepe v zvezi s podnebnimi spremembami. Kombiniranje, s katerim se zagotavlja dodatnost in poudarek na pomembnosti razvoja, se bo uporabilo za izboljšanje učinkovitosti in za obravnavanje nedelovanja trga ob hkratnem omejevanju njegovega izkrivljanja. Kombiniranje dejavnosti bo spodbujalo družbeno odgovornost podjetij, tudi prek izvajanja ustreznih mednarodno dogovorjenih smernic, načel in instrumentov. Kombiniranje je pomemben element evropskega načrta za zunanje naložbe. Ključna značilnost dejavnosti kombiniranja EU bo tesno partnerstvo z Evropsko investicijsko banko (EIB) in drugimi finančnimi institucijami držav članic. Vključene bodo tudi druge mednarodne finančne institucije.

3.2 Spodbujanje močnejših, bolj vključujočih partnerstev med več deležniki

83. V ospredju pristopa EU k izvajanju ciljev trajnostnega razvoja so močnejša partnerstva. EU in njene države članice bodo z namenom spodbujanja izvajanja Agende 2030 in krepitve svojih zmogljivosti za demokratično odgovornost tesneje sodelovale z vsemi drugimi ustreznimi akterji. Parlamenti in politične stranke ter regionalne in lokalne oblasti morajo skupaj z nacionalnimi vladami dosledno opravljati svoje vloge, vključno z nadzorno vlogo, ter dejavno sodelovati v postopku odločanja. To vključuje tudi pomembno vlogo nacionalnih in regionalnih parlamentov pri pripravi zakonodaje, sprejemanju proračunov in zagotavljanju odgovornosti vlad.
84. Za izvajanje Agende 2030 so odgovorne zlasti nacionalne vlade. Glede partnerskih držav bodo EU in njene države članice pozornost znova usmerile v odgovornost držav, partnerstvo in dialog, da bi prispevale k večji učinkovitosti. Podprle bodo celovito in vključujoče načrtovanje v državah v razvoju, ki bo temeljilo na nacionalnih in podnacionalnih razvojnih strategijah, programih in proračunih. V fazah sprejemanja odločitev, načrtovanja, izvajanja in pregleda bodo spodbujale odprte dialoge med vladami in vsemi deležniki. S pomočjo takih postopkov bodo nacionalne vlade lažje ocenile razpoložljive načine izvajanja, opredelile vrzeli ter izbrale primerna področja za razvojno in drugo mednarodno sodelovanje.
85. Med temeljnimi cilji bodo krepitev zmogljivosti držav v razvoju za izvajanje Agende 2030 na lokalni, regionalni in nacionalni ravni, ustvarjanje spodbudnih političnih okolij, zlasti za najbolj marginalizirane skupnosti, ter podpora pridobivanju izkušenj in izmenjavi znanja. To bo zajemalo podporo za mobilizacijo in učinkovito porabo domačih javnih financ, ki so daleč največji in najstabilnejši vir financiranja trajnostnega razvoja. Vključevalo bo tudi spodbujanje sistemov e-uprave za učinkovito pobiranje davkov in preglednost porabe javnih sredstev. EU in njene države članice bodo podpirale krepitev zmogljivosti za okvire spremljanja posameznih držav, kakovostno zbiranje podatkov, njihovo razčlenitev in analizo, tudi z digitalnimi orodji za spremljanje, ter za usklajenost politik za trajnostni razvoj.
86. Uresničevanje večine ciljev trajnostnega razvoja je močno odvisno od dejavne udeležbe lokalnih in regionalnih organov. EU in njene države članice bodo podpirale reforme na področju preglednosti, odgovornosti in po potrebi decentralizacije, da bi bili regionalni in lokalni organi zmožni izboljšati upravljanje in povečati razvojni učinek ter da bi se bolje obravnavale neenakosti znotraj držav. Podpirale bodo postopke, ki omogočajo učinkovite stike ljudi z lokalno vlado v vseh fazah načrtovanja in izvajanja politik, pri čemer bodo okrepile sodelovanje z lokalnimi in drugimi podnacionalnimi organi, tudi prek decentraliziranega sodelovanja.
87. Za uspešno izvajanje Agende 2030 so potrebna tudi močnejša partnerstva, ki presegajo raven vlad. EU in njene države članice bodo razširile partnerstva z zasebnim sektorjem, civilno družbo, vključno s sindikati in organizacijami delodajalcev, večstranskimi in regionalnimi organizacijami, akademskim svetom, diasporami in drugimi ustreznimi deležniki. Še naprej bodo podpirale krepitev zmogljivosti za te akterje, da bi ti lahko v celoti izpolnili svojo vlogo pri pripravi, izvajanju, spremljanju in ocenjevanju strategij trajnostnega razvoja.
88. EU in njene države članice bodo poglobile partnerstva z organizacijami civilne družbe v podporo trajnostnemu razvoju. Spodbujale bodo prostor za delovanje in spodbudno okolje za organizacije civilne družbe, da bi lahko ob polni udeležbi javnosti uspešno opravljale svoje vloge neodvisnih zagovornikov, izvajalcev in nosilcev sprememb, pri izobraževanju in ozaveščanju o razvoju ter spremljanju in zagotavljanju odgovornosti vlad. Podpirale bodo zaveze organizacij civilne družbe za učinkovito, pregledno, odgovorno in v rezultate usmerjeno razvojno sodelovanje.
89. EU in njene države članice priznavajo ključno vlogo zasebnega sektorja kot gonilne sile dolgoročnega trajnostnega razvoja ter potrebo, da z njim sodelujejo v okviru strukturiranega dialoga in skupnih razvojnih ciljev. Razvile bodo praktične partnerske ureditve, ki spodbujajo sodelovanje, so pregledne ter odprte za podjetja, državljanje in druge deležnike. Podpirale bodo trajnostne in etične poslovne prakse ter ustvarile spodbude za naložbe zasebnega sektorja v svetovni trajnostni razvoj.

90. EU in njene države članice bodo okrepile partnerstva z večstranskimi organizacijami, tudi sistemom Združenih narodov, Mednarodnim denarnim skladom, Skupino Svetovne banke, regionalnimi razvojnimi bankami, G7, G20, OECD ter drugimi regionalnimi in večstranskimi institucijami. Spodbujale jih bodo k usklajevanju njihovega strateškega načrtovanja in operativnih dejavnosti z Agendo 2030 ter krepile vzajemno in usklajeno podporo za njeno izvajanje ob popolni skladnosti z nacionalnimi strategijami trajnostnega razvoja. Za večjo učinkovitost ZN in njihovega sistema za razvoj bodo EU in njene države članice spodbujale reformo in sinergije znotraj ZN, tako na ravni sedeža kot na ravni držav, da bi sistem ZN deloval enotno. Spodbujale bodo udeležbo držav v razvoju pri upravljanju večstranskih organizacij.

3.3 Prilagoditev razvojnih partnerstev glede na zmogljivosti in potrebe

91. Razvojno sodelovanje bo še naprej specifično za posamezne države ali regije ter bo temeljilo na potrebah, strategijah, prednostnih nalogah in sredstvih partnerjev. EU in njene države članice bodo z državami v razvoju sodelovale na vse bolj raznolike in prilagojene načine. Partnerstva bi morala zajemati razvojno sodelovanje in finančno pomoč ter vključevati vrsto strategij, politik in instrumentov, da bi se upoštevala vedno večja raznolikost razmer v državah v razvoju.
92. Razvojno sodelovanje EU in njenih držav članic bo ob doslednem spoštovanju prednostnih nalog posameznih držav članic usmerjeno tja, kjer je najbolj potrebno in kjer ima lahko največji učinek, zlasti v najmanj razvitih državah in v nestabilnih ali konfliktnih razmerah. V teh državah, zlasti v Afriki, živi precejšen in vse večji delež revnih na svetu, imajo pa tudi najmanj možnosti, da bi zbrale finančna sredstva, in najmanj virov za uresničitev ciljev trajnostnega razvoja. Te države bodo v prihodnje še naprej močno odvisne od mednarodnega javnega financiranja. Mednarodno javno financiranje pod najbolj ugodnimi pogoji, zlasti nepovratna sredstva, bi bilo treba ponovno uravnotežiti v korist državam, ki najbolj potrebujejo pomoč, vključno s tistimi, v katerih so razmere nestabilne. EU in njene države članice bodo pozorne na posebne izzive držav, ki prehajajo s statusa države z nizkim dohodkom na status države s srednje visokim dohodkom.
93. EU in njene države članice bodo skupaj z državami s srednje visokim dohodkom dejavne na področju razvojnega sodelovanja, z njimi pa bodo vzpostavile tudi politični dialog in partnerstva v zvezi s trajnostnim razvojem, izkoreninjenjem revščine, dolgotrajnimi begunskimi krizami in drugimi skupnimi interesi. Po potrebi bodo združile politično, varnostno, gospodarsko, znanstveno, tehnično, tehnološko in finančno sodelovanje. V okviru dialogov o javnih politikah in reformah se bo upoštevala raznolikost držav s srednje visokim dohodkom, spodbujali se bodo skupni interesi ter opredelile skupne prednostne naloge, partnerstva in načela za sodelovanje. Podpiralo se bo izvajanje ciljev trajnostnega razvoja, ki zagotavljajo skupen in celosten okvir za sodelovanje, s čimer se bodo prav tako obravnavale svetovne javne dobrine in izzivi.
94. V številnih državah s srednje visokim dohodkom veliko ljudi še vedno živi v revščini, za te države pa so pogosto značilne zelo visoke stopnje neenakosti in socialne izključenosti. Ključni namen sodelovanja z državami s srednje visokim dohodkom bo zagotoviti, da nihče ne bo zapostavljen, in sicer z odpravljanjem revščine ter formalnih in neformalnih ovir za socialno vključevanje na podlagi pravičnega ustvarjanja in prerazporeditve bogastva. EU in njene države članice bodo obravnavale tudi potrebo po pospeševanju in promoviranju trajnostnih vzorcev potrošnje in proizvodnje, zmanjševanja odpadkov, odgovornega ravnanja s kemikalijami in učinkovite rabe virov. Prizadevale si bodo za izmenjavo strokovnega znanja in lažji prenos tehnologije ter izmenjavo dobrih praks, tudi z vzpostavitvijo poslovnih platform za mikro, mala in srednja podjetja, da bi spodbudili odgovorne naložbe in davčno reformo v korist energije iz obnovljivih virov, trajnostno upravljanje naravnih virov ter spodbujanje dobrega upravljanja, pravne države in človekovih pravic.
95. EU in njene države članice bodo prav tako razvijale inovativno sodelovanje z naprednejšimi državami v razvoju, vključno s finančnim sodelovanjem in tudi širše, saj te države potrebujejo manj ali sploh nič ugodnejših oblik pomoči. Te države so ključne za izvajanje Agende 2030, saj imajo kot velika gospodarstva vse večji vpliv na svetovne javne dobrine in izzive, vključno s podnebnimi spremembami.

Inovativno sodelovanje z naprednejšimi državami v razvoju

Naprednejše države v razvoju imajo v svojih regijah velik učinek in vpliv, tudi kot viri regionalne stabilnosti. Njihovo sodelovanje z drugimi državami v razvoju se hitro razširja in predstavlja pomemben delež vsega mednarodnega sodelovanja.

EU in njene države članice bodo z naprednejšimi državami v razvoju oblikovale nova partnerstva, da bi spodbudile izvajanje Agende 2030 na podlagi širšega obsega sodelovanja. V središču teh partnerstev je dialog o javnih politikah in reformah. S političnimi dialogi se bodo spodbujali skupni interesi in se opredelile skupne prednostne naloge, partnerstva in načela sodelovanja za izvajanje ciljev trajnostnega razvoja, ki določajo skupen in celosten okvir za sodelovanje. S temi novimi partnerstvi se bodo spodbujale izmenjava najboljših praks, tehnična pomoč in izmenjava znanja. Poleg tega bodo EU in njene države članice skupaj s temi državami spodbujale sodelovanje na ravni jug-jug in tristransko sodelovanje v skladu z načeli učinkovitosti razvoja.

96. Regionalni sporazumi, okviri, strategije, partnerstva in politike glede vseh držav v razvoju bodo temeljili na soglasju ter skupnih ciljih, načelih in vrednotah. Spodbujali bodo izvajanje Agende 2030 na regionalni ravni skupaj s partnerskimi državami, vključno z afriškimi, karibskimi in pacifiškimi državami ter državami Latinske Amerike in Azije.
97. To soglasje bo usmerjalo tudi ukrepe EU v državah v razvoju, ki so v sosednjih regijah, in sicer dosledno in skladno z evropsko sosedsko politiko. EU in njene države članice bodo v svojem sosedstvu uporabljale mešanico instrumentov v skladu z drugimi ukrepi EU iz Agende 2030.

4. KREPITEV PRISTOPOV ZA POVEČANJE UČINKA EU

4.1 Mobilizacija in učinkovita uporaba vseh načinov izvajanja

98. Da bi EU in njene države članice uresničile okvir iz akcijske agende iz Adis Abebe in Agende 2030, morajo svoj pristop prilagoditi tako, da bodo mobilizirale in učinkovito uporabile vse načine izvajanja, vključno z inovativnimi mehanizmi financiranja. Zato se je treba ponovno osredotočiti na vzpostavljanje ugodnega in spodbudnega političnega okolja na vseh ravneh. To vključuje mobilizacijo in učinkovito uporabo domačih in mednarodnih javnih financ, mobilizacijo domačega in mednarodnega zasebnega sektorja, krepitev zmogljivosti partnerskih držav, da uresničijo spremembe, spodbujanje trgovine in naložb, pospeševanje znanosti, tehnologije in inovacij ter reševanje izzivov in izkoriščanje pozitivnih vplivov migracij.
99. EU in njene države članice bodo sodelovale s partnerskimi državami pri spodbujanju zanesljivih političnih okolij za izvajanje Agende 2030. Podpirale bodo zmožnost držav, da oblikujejo in izvedejo vključujoče nacionalne politike trajnostnega razvoja in okvire rezultatov ter okrepijo odgovornost do državljanov in odzivanje na njihove potrebe. Spodbujale bodo politike, ki povezujejo javne in zasebne ukrepe za spodbujanje razvoja, ter ugodno okolje za vključujočo trajnostno rast in njeno pravično delitev prek nacionalnih proračunov. Načrtovanje razvojnega sodelovanja bo temeljilo na krepitvi lastnih zmogljivosti držav za izvajanje Agende 2030 ter izpolnjevanje potreb in pričakovanj njihovih prebivalcev.
100. EU in njene države članice bodo večji poudarek namenile ustvarjanju dodatnih domačih sredstev za trajnostni razvoj v partnerskih državah. To bo vključevalo spodbujanje mobilizacije domačih sredstev, okvirnih pogojev za več domačih zasebnih tokov in mednarodne trgovine kot gonilne sile razvoja ter odpravljanje nezakonitih finančnih tokov.

Mobilizacija in uporaba domačih sredstev

Spodbujanje mobilizacije domačih sredstev je ključnega pomena za prizadevanja vseh vlad pri doseganju vključujoče rasti, izkoreninjenja revščine in trajnostnega razvoja. Povečuje predvidljivost in stabilnost financiranja trajnostnega razvoja ter zmanjšuje odvisnost od pomoči. Skupaj z dobrim upravljanjem javnih izdatkov omogoča, da se več javnih dobrin in storitev zagotovi tam, kjer so potrebne, s čimer se krepi socialni sporazum med vlado in državljani.

EU in njene države članice bodo spodbujale učinkovito in uspešno mobilizacijo in uporabo sredstev, tudi prek pobud, kot je pristop „Poberi več, porabi bolje“. Obravnavale bodo davčno utajo, izogibanje davkom in nezakonite finančne tokove ter uspešnost, učinkovitost in pravičnost davčnih sistemov in financiranje socialne zaščite. EU in njene države članice podpirajo tudi davčno pobudo iz Adis Abebe ter delo OECD in skupine G20 v zvezi z obravnavanjem erozije davčne osnove in preusmerjanja dobička, vključno s poročanjem po posameznih državah in izmenjavo davčnih informacij, da bi zagotovili, da podjetja plačujejo davke ustrezno svojim poslovnim dejavnostim in dobičku. Podpirajo sodelovanje držav v razvoju v globalnem davčnem upravljanju ter ustreznih mednarodnih razpravah in postopkih določanja standardov, vključno s Svetovnim forumom za transparentnost in izmenjavo podatkov za davčne namene ter razpravami skupine G20 in OECD. Obvezujejo se, da si bodo prizadevale za skladnost med davčnimi politikami in učinki na države v razvoju.

101. Domače javne finance so ključne za izvajanje Agende 2030 v vseh državah. EU in njene države članice bodo okrepile podporo za prizadevanja držav v razvoju v smeri krepitve mobilizacije prihodkov, upravljanja dolga in javnih izdatkov, razvoja davčnih sistemov, povečanja učinkovitosti in uspešnosti javnih izdatkov ter postopne odprave subvencij za okolju škodljiva fosilna goriva. Uradna razvojna pomoč je še vedno pomembna pri dopolnjevanju prizadevanj držav – zlasti najrevnejših in najranljivejših – za mobilizacijo sredstev na domači ravni. EU in njene države članice lahko prispevajo k izboljšanju učinkovitosti javnih naložb v partnerskih državah, s tem da podpirajo makroekonomske okvire in okvir za fiskalno stabilnost, trdne sektorske politike in reforme, celovit letni in srednjeročni proračunski okvir ter trden sistem upravljanja javnih financ, vključno s preglednimi in trajnostnimi javnimi naročili.
102. EU in njene države članice so pomembni akterji razvojnega sodelovanja, saj so v zadnjih letih zagotovile več kot polovico uradne razvojne pomoči na svetovni ravni. Čeprav uradna razvojna pomoč za države v razvoju kot celota količinsko ne predstavlja veliko, je pomemben vir financiranja za najrevnejše in najmanj razvite države, ki nimajo lastnih zmogljivosti, da bi zbrale sredstva iz drugih virov. Uradna razvojna pomoč lahko mobilizira tudi druge načine izvajanja, zlasti domače javno financiranje in naložbe zasebnega sektorja, pa tudi znanost, tehnologijo in inovacije.
103. EU je kot celota zavezana, da bo v časovnem okviru Agende 2030 za razvojno pomoč zagotovila 0,7 % bruto nacionalnega dohodka (BND). Da bi sredstva usmerili tja, kjer so najbolj potrebna, zlasti v najmanj razvite države ter nestabilne države in države, ki so jih prizadeli konflikti, se EU prav tako zavezuje, da bo najmanj razvitim državam na kratek rok skupno namenila 0,15–0,2 % URP/BND, v časovnem obdobju Agende 2030 pa dosegla 0,2 % URP/BND. EU in njene države članice prav tako priznavajo posebne izzive, s katerimi se soočajo države v razvoju v Afriki. EU v zvezi s tem izpostavlja pomen usmerjanja uradne razvojne pomoči na to celino ob hkratnem polnem upoštevanju prednostnih nalog posameznih držav članic na področju razvojne pomoči. EU in njene države članice znova potrjujejo vse svoje posamezne in skupne zaveze glede uradne razvojne pomoči in bodo za njihovo izpolnjevanje sprejele uresničljive ukrepe, ki jih je mogoče preveriti. Še naprej bodo spremljale napredek in poročale na letni ravni, da bi zagotovile preglednost in javno odgovornost.
104. EU in njene države članice bodo prav tako še naprej povečevale sredstva za podnebno financiranje kot element prizadevanj na svetovni ravni, zlasti bodo odločno podpirale ukrepe za blažitev učinkov podnebnih sprememb in prilagajanje nanje v državah v razvoju v skladu z zavezami iz Okvirne konvencije ZN o podnebnih spremembah in Pariškim sporazumom. Priznavajo, da je treba pospešiti delo in povečati financiranje na področju prilagajanja na podnebne spremembe in omejevanja globalnega segrevanja, tudi na podlagi svojih zunanjih politik in politik razvojnega sodelovanja. Prizadevale si bodo za okrepitev in povečanje dodatnih koristi za podnebje v programih razvojnega sodelovanja. EU in njene države članice so se zavezale, da bodo za blažitev podnebnih sprememb in

prilagajanje nanje prispevale svoj delež k cilju razvitih držav, tj. do leta 2020 iz različnih virov in instrumentov ter po različnih kanalih skupaj zagotoviti 100 milijard USD na leto, in sicer vse do leta 2025. EU in njene države članice bodo nadaljevale politični dialog za krepitev zavez drugih donatorjev.

105. EU in njene države članice bodo še naprej zagotavljale, da bo uradna razvojna pomoč ustrezno usmerjena in strateško porabljena, in sicer v skladu z drugimi načini izvajanja iz vseh virov. V zvezi s tem bo EU sodelovala pri pobudah za boljše merjenje celotnega obsega financiranja za razvoj, kot je predlagani ukrep OECD o skupni uradni podpori trajnostnemu razvoju.
106. Razvojno sodelovanje bo podpiralo partnerske države z namenom ustvarjanja vključujoče rasti prek njihovega sodelovanja v svetovni trgovini, hkrati pa bo okrepilo prispevek trgovinske politike EU k trajnostnemu razvoju. Razvojno sodelovanje bo pomagalo okrepiti vključevanje poglavij o trgovini in trajnostnem razvoju v trgovinske sporazume ter njihovo izvajanje, večji prednostni dostop ranljivih držav do trga EU ter podporo pravični in etični trgovini, poleg tega pa bo prispevalo k nadaljnjemu razvoju politik za zagotavljanje odgovornega upravljanja dobavnih verig. To vključuje podporo izvajanju sporazumov o gospodarskem partnerstvu in sporazumov o prosti trgovini z državami v razvoju, pa tudi enostranskih preferencialov, kot je brezcarinski in brezkvotni dostop najmanj razvitih držav do trga EU na podlagi režima „vse razen orožja“. Boljše usklajevanje programov pomoči in sodelovanja na teh področjih bo EU omogočilo, da izkoristi priložnosti in pospešuje tesnejše trgovinske odnose, da bi v razmerju do svojih trgovinskih partnerjev spodbujala to na vrednosti temelječo agendo.
107. EU in njene države članice bodo spodbujale uporabo drugih načinov izvajanja, vključno z znanostjo, tehnologijo in inovacijami. Prizadevale si bodo za čim več priložnosti na področju znanosti, tehnologije in inovacij za iskanje novih rešitev za globalne izzive ob upoštevanju dela v okviru mehanizma za spodbujanje tehnologije (angl. Technology Facilitation Mechanism), tehnološke banke za najmanj razvite države (angl. Technology Bank for Least Developed Countries) in drugih ustreznih organizacij. Še naprej bodo vlagale v raziskave in razvoj v državah v razvoju in za te države, tudi z namenom izboljšanja nacionalnih sistemov za inovacije. S pristopom odgovornih raziskav in inovacij si bodo prizadevale okrepiti merljive učinke na napredek pri doseganju ciljev trajnostnega razvoja, vključno z odprtim dostopom do rezultatov in podatkov raziskav pri javno financiranih projektih in izobraževanjem za znanost.

4.2 Usklajenost razvojnih politik za doseganje ciljev trajnostnega razvoja

108. Trajnostni razvoj je v središču projekta EU in ima trdne temelje v Pogodbah, tudi kar zadeva zunanje delovanje. EU in njene države članice so zavezane zagotavljanju razvoja, ki izpolnjuje sedanje potrebe, ne da bi ogrožal zmožnosti prihodnjih generacij, da bi lahko izpolnjevale svoje potrebe. Zagotavljanje usklajenosti politik za trajnostni razvoj, kot je določeno v Agendi 2030, zahteva upoštevanje učinka vseh politik na trajnostni razvoj na vseh ravneh, tj. na nacionalni ravni, v okviru EU, v drugih državah in na globalni ravni.
109. EU in njene države članice ponovno potrjujejo svojo zavezanost usklajenosti politik za razvoj, ki zahteva upoštevanje ciljev razvojnega sodelovanja pri politikah, ki bodo verjetno vplivale na države v razvoju. To je ključni element strategije za doseganje ciljev trajnostnega razvoja in pomemben prispevek k širšemu cilju usklajenosti politik za trajnostni razvoj. Agenda 2030 daje EU in njenim državam članicam nov zagon za oblikovanje in izvajanje politik, ki se medsebojno krepijo
110. Soglasje bo usmerjalo prizadevanja pri uporabi načela usklajenosti politik za razvoj v vseh politikah in na vseh področjih, ki jih zajema Agenda 2030, ter pri iskanju sinergij, zlasti na področju trgovine, financ, okolja in podnebnih sprememb, prehranske varnosti, migracij in varnosti. Posebna pozornost bo namenjena boju proti nezakonitim finančnim tokovom in izogibanju davkom ter spodbujanju trgovine in odgovornih naložb.
111. Skupna odgovornost vseh deležnikov je izvajanje novega univerzalnega okvira za trajnostni razvoj na področju razvojnega sodelovanja. Za trajnostni razvoj je potreben celosten in medsektorski politični pristop ter je navsezadnje vprašanje upravljanja, ki ga je treba izvajati v partnerstvu z vsemi deležniki in na vseh ravneh. EU in njene države članice bodo zato spodbujale pristope celovitega upravljanja ter zagotovile politični nadzor in prizadevanja za usklajevanje na vseh ravneh izvajanja ciljev trajnostnega razvoja. Za boljšo podporo oblikovanju politik in sprejemanju odločitev bodo s posvetovanji, sodelovanjem deležnikov, predhodnimi ocenami učinka in naknadnimi ocenami pomembnih političnih pobud zagotovile bazo dokazov o učinkih politik na države v razvoju. Trenutno

delovanje EU v smeri trajnostnih globalnih dobavnih verig, na primer v gozdarskem sektorju in sektorju oblačil, priča o dodani vrednosti uporabe doslednega pristopa. V političnih pobudah bi bilo treba, kadar je to primerno, navesti, kako v državah v razvoju prispevajo k trajnostnemu razvoju. To je bistveno tudi za izboljšanje spremljanja usklajenosti politik za razvoj in poročanja o tem v EU in njenih državah članicah.

112. Glede na univerzalnost Agende 2030 bodo EU in njene države članice spodbujale tudi druge države, naj ocenijo učinek svojih politik na uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja, vključno z državami v razvoju. Poleg tega bodo okrepile dialog s partnerskimi državami o usklajenosti politik in jih podpirale pri njihovih prizadevanjih za vzpostavitev okvirov, ki omogočajo usklajenost politik za trajnostni razvoj. Kot del svoje splošne podpore za Agendo 2030 v okviru zunanjega delovanja bodo prevzele vodilno vlogo pri promoviranju usklajenosti politik v mednarodnih forumih, kot so ZN in skupina G20.

4.3 Učinkovitost razvoja

113. EU in njene države članice ponovno potrjujejo, da so zavezane uporabi ključnih načel učinkovitosti razvoja, kot so bila sprejeta leta 2011 v Busanu in ponovno potrjena na forumu na visoki ravni leta 2016 v Nairobiju. Zavezane so krepitvi osredotočenosti na rezultate, povečanju preglednosti in vzajemne odgovornosti, izboljšanju odgovornosti držav in spodbujanju vključujočih razvojnih partnerstev. Priznavajo, da morajo vsa razvojna sredstva in vsi partnerji učinkovito sodelovati, da bi zagotovili trajnostne rezultate in da ne bi bil nihče zapostavljen. EU in njene države članice bodo to delo nadaljevale na vseh področjih, tudi v okviru svetovnega partnerstva za učinkovito razvojno sodelovanje (GPEDC). Razvojno sodelovanje bodo uresničevale v tesnem sodelovanju z drugimi partnerji ter ob popolni preglednosti za državljane Evrope in držav v razvoju.
114. Načela učinkovitosti razvoja se uporabljajo za vse oblike razvojnega sodelovanja. To vključuje mednarodno javno financiranje, kot sta uradna razvojna pomoč ter sodelovanje na ravni jug–jug in tristransko sodelovanje, ugodna in običajna posojila ter dejavnosti akterjev civilne družbe, zasebnega sektorja in človekoljubnih organizacij. EU in njene države članice pričakujejo, da bodo vsi razvojni partnerji ta načela vključili v svoje dejavnosti in jih prilagodili svojim okoliščinam.
115. EU in njene države članice bodo še naprej spodbujale preglednost, ki bi morala postopno zajeti vsa razvojna sredstva. Razvile bodo orodja za učinkovitejšo predstavitev in uporabo podatkov o razvojnem sodelovanju. Podpirale bodo partnerske države pri povezovanju sredstev za razvoj z rezultati tako, da bodo bolje povezale postopke načrtovanja in priprave proračuna za izboljšanje postopkov in standardov na področju odgovornosti.
116. EU in njene države članice bodo še naprej spodbujale in spremljale uporabo nacionalnih sistemov pri vseh načinih dodeljevanja pomoči, kjer kakovost to omogoča, tudi na lokalni ravni, da bi pomagale izboljšati demokratično odgovornost in učinkovitost institucij na nacionalni in podnacionalni ravni. Skupaj bodo ocenile učinkovitost sistemov partnerskih držav, da bi zagotovile ozaveščen in usklajen pristop. EU in njene države članice bodo pospešile prizadevanja za odpravo vezane pomoči, k čemur bodo spodbujale tudi vse izvajalce razvojnega sodelovanja, vključno z gospodarstvi v vzponu. Njihov cilj je izboljšati opredelitev nevezane pomoči, da bi tudi vsi mednarodni donatorji, tudi razvojni partnerji v vzponu, recipročno odpravili vezano pomoč.

5. NADALJNJE DELOVANJE NA PODLAGI ZAVEZ

117. EU in njene države članice so v zvezi z razvojnim sodelovanjem odločno zavezane celovitemu, preglednemu in odgovornemu sistemu za spremljanje in pregled za namen izvajanja Agende 2030. To vključuje odgovornost do državljanov EU, tudi prek Evropskega in nacionalnih parlamentov.
118. EU in njene države članice bodo svoje sisteme poročanja na področju razvojnega sodelovanja postopno prilagodile tako, da bodo skladni z nadaljnjimi postopki in kazalniki Agende 2030. Izboljšale bodo kakovost in razpoložljivost podatkov o dejavnostih razvojnega sodelovanja, in sicer za vsa področja iz Agende 2030. Prizadevale si bodo zagotoviti, da bo poročanje vse bolj primerljivo in skladno s poročanjem v okviru drugih mednarodnih zavez.

119. EU in njene države članice bodo vključile Agendo 2030 in podpirale uporabo kazalnikov ciljev trajnostnega razvoja pri merjenju rezultatov razvoja na ravni držav. Kazalniki ciljev trajnostnega razvoja lahko zlasti spodbujajo in pospešijo skupen pristop EU, ki je usmerjen v rezultate in s katerim se podpira usklajeno poročanje o rezultatih na ravni partnerskih držav, vključno z okviri rezultatov na ravni partnerskih držav, če ti obstajajo.
  120. EU in njene države članice bodo pripravile skupno zbirno poročilo o soglasju o razvoju, vključno z učinkom ukrepov v podporo Agendi 2030 v državah v razvoju, in sicer kot prispevek k poročanju EU na Političnem forumu ZN na visoki ravni (HLPF) v okviru zasedanja na ravni voditeljev držav, ki poteka vsaka štiri leta. To poročilo bo pripravljeno ob upoštevanju in na podlagi drugih ustreznih poročil EU, vključno s poročili o rezultatih, uradni razvojni pomoči, odgovornosti pri financiranju za razvoj, usklajenosti politik za razvoj ter spremljanju ciljev trajnostnega razvoja v okviru EU.
  121. EU in njene države članice bodo okrepile statistične zmogljivosti držav v razvoju, tudi na podlagi okrepljene zmogljivosti za pripravo in analizo podatkov, namenjenih oblikovanju politik in sprejemanju odločitev. Ti podatki bi morali biti, kadar je to mogoče, razčlenjeni po prihodkih, spolu, starosti in drugih dejavnikih ter bi morali zagotavljati informacije o marginaliziranih, ranljivih in težko dosegljivih skupinah, vključujočem upravljanju in drugih vprašanjih v skladu s pristopom EU, ki temelji na pravicah. To bo vključevalo tudi naložbe v močnejše statistične institucije na podnacionalni, nacionalni in regionalni ravni ter uporabo novih tehnologij in podatkovnih virov. EU in njene države članice bodo partnerske države spodbujale, naj v spremljanje ciljev trajnostnega razvoja vključijo tudi glas marginaliziranih skupnosti in spodbujajo konkretne mehanizme za ta namen.
  122. Poleg tega lahko ima izobraževanje in ozaveščanje o razvoju pomembno vlogo pri povečanju udeležbe javnosti ter obravnavanju ciljev trajnostnega razvoja na nacionalni in svetovni ravni, kar prispeva h globalnemu državljanstvu.
  123. Do leta 2024 bo opravljena vmesna ocena izvajanja tega soglasja. Pokazala bo, kako se soglasje uporablja in kaj je bilo doseženo v podporo izvajanju Agende 2030. EU in njene države članice bodo sistematično merile napredek in prilagodile svoje ukrepe, da bi zagotovile, da s svojim razvojnim sodelovanjem, vključno s povezavami s povezanimi področji politike, še naprej podpirajo izvajanje Agende 2030 v državah v razvoju.
-

ISSN 1977-1045 (elektronska različica)
ISSN 1725-5244 (tiskana različica)

Urad za publikacije Evropske unije
2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

SL